

Brolijos rekolekcijos

„IŠ TIKĖJIMO KYLA METODAS“

Rimini, 2009 m. balandžio 24-26 d.

Comunione e Liberazione - Lietuva

PENKTADIENIS, BALANDŽIO 24 D., VAKARAS IŽANGA - Julián Carrón.

Sveikiname visus čia susirinkusius ir draugus, prisijungusius prie mūsų per palydovą: tiesiogiai dalyvauja dvidešimt trys šalys, vėliau rekolekcijas rengs dar keturiasdešimt šalių, iš viso šešiasdešimt trys. Pirmą kartą tiesiogiai rekolekcijas seka Malta.

Iš pradžių perskaitysiu telegramą, kurią mums atsiuntė Šventasis Tėvas:

„*Comunione e Liberazione* Brolijos rekolekcijų, kurių tema „Metodas ateina iš tikėjimo“, proga, Aukščiausias Bažnyčios vadovas perduoda jų dalyviams savo nuoširdžius ir gėrio kupinus sveikinimus, užtikrindamas, kad dvasiškai Jis yra su jumis. Linkėdamas, kad svarbus susitikimas pažadintų gyvesnę ištikimybę Kristui visam laikui, dar karštesnį Evangelijos liudijimą, meldžia, kad dangiškosios dvasios jus gausiai apšviestų, ir iš širdies skiria Jums, ir *Comunione e Liberazione* Brolijos atsakingiesiems ir visiems susirinkusiems ypatingąjį apaštališkąjį palaiminimą. Kardinolas Tarcisio Bertone, Jo Šventenybės valstybės sekretorius“.

1. „Dievo mums skirtos aplinkybės yra esminis ir ne mažiau svarbus mūsų pašaukimo, mūsų misijos, kuriai Jis mus kviečia, veiksnys. Jei krikščionybė yra naujienos apie tai, kad Paslaptis įsikūnijo žmoguje, skelbimas, aplinkybės, kurioje tu užimi poziciją šiuo klausimu viso pasaulio akivaizdoje, yra svarbios pačiam liudijimo apibrėžimui“.

Visi mes gerai žinome, kokios aplinkybės metė mums iššūkį šiais metais: ekonomikos krizė, žemės drebėjimas Abrucuose, tos daugybė skausmo formų, kurios mus privertė susimąstyti (ypač Eluanos istorija), matyti, kaip prieš mūsų akis griūva pasaulis, kurio statymai nebesugeba apginti gyvenimo ar šeimos gėrio, būti priverstam gyventi savo gyvenimą „be tėvynės“, dramatiškos asmeninės ir socialinės aplinkybės – nuo ligų iki sunkumų, nuo darbo praradimo iki praktiškai visko praradimo, kaip kad patyrė mūsų draugai iš Abrucų. Todėl Dievo mums skirtos aplinkybės, kaip mums sako kun. Giussani, „yra esminis ir ne mažiau svarbus mūsų pašaukimo veiksnys“. Todėl mums aplinkybės nėra neutralios, nėra beprasmiškai dalykai; t.y. nėra tik dalykai, kuriuos stoviškai reikia iškęsti, iškentėti. Jos yra mūsų pašaukimo, būdo, kuriuo Dievas, geroji Paslaptis, mus šaukia, meta mums iššūkį, mus ugdo, dalis. Mums šios aplinkybės yra tokios gilios kaip šauksmas, todėl jos yra kiekvieno iš mūsų pokalbio su esančia Paslaptimi dalis.

Todėl – kaip kun. Giussanis mums kalbėjo prieš penkiolika metų pradėdamas 1994 metų Brolijos rekolekcijas, - gyvenimas yra pokalbis.

„Gyvenimas nėra tragedija: tragedija yra tai, kas viską panardina į niekį. Tačiau gyvenimas, taip, gyvenimas yra drama: jis yra dramatiškas, nes kaip tik ryšys tarp mūsų „aš“ ir Dievo „Tu“, mūsų „aš“ ir turi sekti Dievo nužymėtu keliu“. Tik ši Esatis, šis „Tu“ leidžia aplinkybėms pasikeisti, nes be šio „Tu“ viskas būtų niekas, visa aplinkui reikštų žingsnį vis miglotesnės tragedijos link. Ir būtent todėl, kad yra šis „Tu“, aplinkybės mus kviečia prie Jo, tai Jis mus šaukia prie savęs per jas, Jis mus šaukia į mūsų likimą per bet kokią atsitinkantį dalyką. Niekas mums nepanaikina grėsmės, apie kurią prieš daugelį metų kalbėjo kun. Giussanis: gyventi gyvenimą nusileidžiant visuotinei mūsų visuomenę kuriančiai anestezijai: „Teilhard de Chardin teigė, kad tikrasis mūsų epochos pavojus yra gyvenimo skonio praradimas. Taigi, gyvenimo skonio praradimas implikuoja savęs nejautimą, [...], nemeilę sau pačiam. Tačiau reiktų visuotinės anestezijos, kad žmogus visas visiškai prarastų prisirišimo prie savęs paties jausmą ir taip pat vieną, bent jau besimezgantį jausmą sau pačiam, susirūpinimą dėl savęs paties; tam reiktų visuotinės anestezijos. Visuomenė, kurioje gyvename, gali atlikti tokią visą apimančią anesteziją [ir mes tai gerai žinome, nes dažnai esame lyg užmigę savo tingulyje, savo išsiblaškyje, bėgime nuo savęs pačių, kur pats tolimiausias dalykas yra meilė sau; tik įsivaizduokite, kada paskutinį kartą kiekvienas iš mūsų (visų pirma tai sakau pačiam sau) nors akimirką jautėme švelnumą pačiam sau, jautė savyje virpant švelnumą pačiam sau], tačiau ši anestezija negali trukti amžinai. Net ir tokia visa apimanti labai paplitusi anestezija – todėl tokia visuomenė visiškai pasižymi

susvetimėjimu – turi ribas, ji negali trukti visą laiką ir todėl kančia [...] yra neišvengiama. Kančia [...] žymi visuotinės anestezijos nutraukimą, pertraukimą ar pabaigą“.

Per šias aplinkybes Paslaptis nori pabudinti mus iš šios anestezijos, auklėti mus sąmoningai suvokti save pačius, auklėti mus mūsų tiesai, budina mus sąžinei, dėl kurios esame sukurti, neleidžia mums eiti į niekur ir nesirūpinti dėl savęs pačių, auklėja mus jausti savo gyvenimui aistrą – patį ryškiausią Dievo mums juntamo švelnumo ženklą. Ir kaip Jis mus auklėja? Ne kalbėdamas, ne per apmąstymus – kurių dažnai mes nenorime klausytis – bet per realybės patirtį, per aplinkybes, į kurias Jis mus kviečia, mus sukrečia („Bet ar supranti?!“). Apie tai skaitėme Bendruomenės mokyklos tekste: „Gyventi išmoksti ne teoriškai, o realybėje“, realybės trupinėlis vertas daugiau už tūkstantį žodžių. Taigi, bičiuliai, aplinkybės, kančia, sunkumai mus priverčia pamatyti gyvenimo rimtumą, kurio dažnai mes nenorime matyti.

„Paprastai gyvenime visiems žmonėms rimtos problemos yra pinigai, vaikai, vyro ir moters santykiai, sveikata, politika: pasauliui rimta yra viskas išskyrus gyvenimą. Aš nesakau „gyvenimas“ – gyvenimas kaip, pavyzdžiui, sveikata yra rimtas dalykas (tai natūralu) -, bet „tas gyvenimas“ [reikėtų pamatyti, kaip virpa kun. Giussanis, kai taria „Gyvenimas“, ir tuomet pajustume visą Jo aistros kiekvienam iš mūsų virpėjimą]. Kas gi yra „tas gyvenimas“, svarbesnis už sveikatą, pinigus, santykius tarp vyro ir moters, vaikus ir darbą? Kas dar be viso to yra gyvenimas? Ką jis implikuoja? Gyvenimas apima visa tai, tačiau kartu su viso to tikslu, turi prasmę“.

O aplinkybės kviečia mus drąsiai atrasti šią prasmę.

2. Taigi tikroji problema nėra krizė, nėra šios daugiau ar mažiau dramatiškos aplinkybės, paliečiančios mus vienu ar kitu būdu, tikroji problema yra tai, kaip mes elgiamės šiose aplinkybėse, kaip į jas žvelgiame. Matome, kad dažnai šios aplinkybės yra proga suvokti, jog esame sutrikę, pasimetę. Kodėl? „Šiandien Bažnyčios realybė, kaip kasdienis įvykis, kuriame pasirodo tikrasis įvykis, stoja pasaulio akivaizdoje, nesakau, kad pamiršdama, bet lyg savaime suprantamu laikydama, bent jau metodo požiūriu, dogmatinį krikščionybės turinį, jo ontologiją, kaip tikėjimo įvykį“. Su mumis gali įvykti tas pats: žvelgti į aplinkybes, nesakau pamirštant, bet lyg hipotizuojant, laikant akivaizdžiu tikėjimo įvykį. Ir pasijuntame sutrikę.

Būtent todėl mums iššūkį metančios aplinkybės leidžia pamatyti – kaip suprasime per šias dienas – per šiuos metus nueitą kelią, nes kun. Giussani mus mokė, kad aplinkybė yra vieta, kurioje žmogus užima poziciją pasaulio akivaizdoje tuo būdu, kuriuo jis ją išgyvena. Krikščioniškąją žinią gavusiesiems – „Paslaptis įsikūnijo žmoguje“ – kiekviena aplinkybė yra proga, kai kiekvienas parodo savo požiūrį į šią žinią, į šį faktą.

Mes visiems pasakome, ką mums reiškia Kristus, tuo būdu, kuriuo išgyvename aplinkybes. Kiekvienas gali žiūrėti į save patį, gali užtikti save beveikiantį, nes kiekvienas veikė šiose aplinkybėse. Mes visi veikiame, mums visiems vienu ar kitu būdu iššūkį meta šios aplinkybės. Mes visi buvome priversti pasirodyti – nė vienas to neišvengė – ir mes pasakėme, ką mums reiškia gyvenimas, ką reiškia Kristus, kas mums yra svarbiau už bet kokį kitą dalyką, už bet kokius mūsų ketinimus. Sakau, už bet kokius mūsų ketinimus, nes dažnai ketinimus mes painiojame su realybe. Dažnai tie ketinimai yra teisingi, bet vėliau suvokiame, kad gyvename mes pagal kitokią logiką. Todėl iš būdo, kuriuo mes žvelgiame į mums iššūkį metančias aplinkybes, mes galime suprasti, kam priklausome: „Priešingai, iš to, kaip mes užimame šią poziciją, galima suprasti, jei ir kaip giliai mes patiriame tą priklausymo ryšį – gilų visos kultūrinės išraiškos pagrindą“. Taigi, mes patys sau pasakome, kokiai kultūrai priklausome, ką mylime daugiausiai ir kas mums yra brangiausia, tuo būdu, kuriuo žvelgiame į aplinkybes. Tikrųjų gyvenimo iššūkių akivaizdoje ir išryškėja kultūrinės pozicijos tvirtybė, jos sugebėjimas viską pakelti, net ir žemės drebėjimą.

Tai mums stulbinamai paliudijo mūsų bičiuliai iš Abrucų. Šiomis dienomis jie štai ką rašė:

„Balandžio 6 d., pirmadienis, siaubo diena. Pirmiausia, ką darėme, tai ieškojome vieni kitų, aiškinomės, kur esame, ir skaičiavome, kiek mūsų yra. Tada atėjo nuostaba ir dėkingumas už tai, kad visi esame saugūs: tai buvo pirmasis didelis stebuklas. Iš karto visi iš viso regiono, vos tik sužinoję, kad kažkam kažko reikia, puolė siūlytis padėti. Šis mėginimas apkabinti su visu mūsų netobulumu skausmo paliestuosis buvo svarbiausias, nes per paprastą ryšį mums buvo padedama mūsų draugystės ir Abrucų žmonių „griuvėsiuose“ įžiūrėti visiškai į griuvėsius nepanašius faktus. Dalijimosi dinamika mus padėjo išvysti netikėtus ir neįsivaizduojamus žmogaus grožio spektaklius, kurie tuojau pat leido mums išvelgti išskirtinumą. Tuo metu vyko kažkas didingo. Kaip tik tą akimirką, kai manėme, jog nieko atsitikti nebegali. Kaip tik tarp žmonių, apie kuriuos manėme žinantys viską (mūsų bendruomenė ir namus praradę Akvilos gyventojai), ir pasirodė jaudinantis ir nenuspėjamas autoritetas. Kuriuo mes galime sekti. Ypač mus stebina Marco su žmona Daniela, kurie kitą dieną po žemės drebėjimo nusprendė įsikurti namelyje ant ratų Akviloje. Vakar vakare Marco mus sujaukino pasakęs „Tai, ko reikia mano širdžiai, yra! Žemės drebėjimas padarė tai matoma! Tarp griuvėsių pražysta gėlės. Gėlė nėra jausmas, ji yra reali. Gėlės yra Gino ir Grazia, mano žmona, mums dovanoti nameliai ant ratų, Kryžiaus kelias, ši bendrystės vieta, o Teresa, kurios pusantrų metų nebuvo su mumis, grįžo tam, kad apkabintų mus ir pasakytų: tam, kad grįžčiau, prireikė žemės drebėjimo! Gėlės yra kun. Eugenio, Ugo, Manlio ir kiti alaus mėgėjų būrelio nariai ir iš Riminio“. Nuolatinis prisikėlimo spektaklis po savaitės pilnos sukrėtimų ir kančios. Tam, ką matėme, aprašyti reikėtų daug popieriaus, nes žemės drebėjimas leido iškilti visam mūsų skurdui ir privertė mus grįžti prie atminties visada, kai tikėjome materialiais dalykais, kuriuos žemės drebėjimas iš mūsų atėmė. Ir reikėtų daug lapų prirašyti, kad papasakotume, kaip prisikėlęs Jėzus mums pasirodo. Norisi verkti, kai Jis mus aplanko tapdamas su niekuo nepalyginamu grožiu ir pasirodydamas kai kuriuose iš mūsų, kuriuos laikėme „normaliais“ ar net „griuvėnomis“. Vienybė ir priklausymas skirtajai draugystei yra kita stebuklo, kurį dabar matome, pusė. Kas būtų galėjęs įsivaizduoti, kad matys kai kuriuos iš mūsų pažodžiui tikint viskuo, ką sakome! [Čia, šių tokių dramatiškų aplinkybių akivaizdoje, matyti, kas rimtai žiūri į tai, ką sakome]. Vakar Marco, prisiminęs mūsų pokalbį, pasakė: „Jei pradėsiu nuo savęs, gausiu vieną, jei pradėsiu nuo kitų, gausiu penkis. Nežinau, kodėl, bet tai veiksminga. Matau, kad atgimti padeda priklausymas iki to taško, kol viskas persismelkia vienybe“. Akivaizdu, kad mes tokie pat nevykėliai, kaip ir anksčiau, bet Vienas mus vienija. Dažnai ir įvairiai rengiam susirinkimus. Ne turėdami troškimą atstatyti namus ar regioną (kurie be kada vėl gali sugriūti), bet su nauju troškimu: kad galėtume mėgautis Kristaus, kuris savaip atstato, žavesiu ir nepamesti jo. Dabar žemė vėl dreba ir prie skausmo prideda baimę. Mums labai norisi užverti puslapį ir pasakyti: „Tikėkimės, kad šie požeminiai smūgiai greit baigsis, taip bent jau galėsime pradėti iš naujo“, nepaisant to, kad Jis tą pačią akimirką atnaujina viską. Bendruomenės mokyklos tekste rašoma: „Ištikimybės priklausymui priešai, patys didžiausi priešai yra nuovargis ir skausmas“. Mes šiuos priešus matome kiekvieną dieną ir dažnai jie mus sutriuškina. Teatleidžia mums Viešpats. Ir jūs visi kartu su Carrón, atleiskite mums. Atiduodami savo gyvenimą, kad mes liktume Kristuje“.

Kas nenorėtų tokios draugystės? Draugų, kurie prašo atiduoti gyvenimą, kad liktų Kristuje.

Draugai atvyksta iš visur, ir iš Ugandos. Štai ką man rašo Rose:

„Toms šimtui moterų iš Kampalos kvartalo, Kirekos Meeting Point (kur moterys skaldo uolas, kad šiek tiek užsidirbtų), ketvirtadienį po žemės drebėjimo, gavusi iš sekretoriato judėjimo lankstinuką italų kalba, jį perskaičiau. Akholių kalba jos man pasakė: „Tai mūsiškiai, šįkart palietė mūsiškius. Turime ką nors daryti“. Jos paklausė manęs, ar galėtų kaip nors nuvykti pagelbėti, gal autobusu. Laikraščiai rašė, kad po griuvėsiais dar yra žmonių, o moterys norėjo vykti į Abrucus skaldyti griuvėsių ir traukti iš po jų kūnus. Aš joms pasakiau, kad tai neįmanoma, nes Abruciai labai toli, kad ten galima nuvykti tik lėktuvu. O jos atsakė: „Mes turime ką nors daryti, nes jie mūsiškiai, galime bent jau ką nors nusiūsti, kad parodytume, kad jie mūsiškiai, kad

mums priklauso“. Viena moteris pasakė: „Jie iš kunigo Giussanio genties“. Jos buvo taip sukrėstos, kad, kai rengiausi išvykti, man davė pinigų sumą, kurią pavertus į eurus gautume du šimtus penkiasdešimt eurų. Joms tokie pinigai yra labai didelė suma. Ir jos man pasakė, kad atiduočiau šiuos pinigus tuojau pat, kad būtų galima sumokėti kažkam, kas padeda traukti žmones iš po griuvėsių. Tą dieną neužsiėmėme įprasta veikla (verti karolius, šokti ar žaisti futbolą), nes tos moterys norėjo prisiminti. Mes kalbėjome, ir, vos tik jos suprato, kad nukentėjo italai, pasakė, kad jie iš mūsų, iš kun. Giussanio genties. Jos save laiko kun. Giussanio gentimi. Jos dar renka pinigus. Dažnai klausinėja apie mūsų draugus, nes gerai nežino, kur yra Abruca, jos galvoja, kad nuo žemės drebėjimo nukentėjo visa Italija ir taip pat jų draugai. Dabar jos nori rašyti laišką. Turiu pakomentuoti: tai tikrai jaudina, tikra tiesa, kad metodas ateina iš tikėjimo. Kai esi paniręs į Paslaptį, negali išlikti ramus pastebėjęs, kas vyksta. Šios moterys verčia mane susijaudinti. Jos veikia ne todėl, kad judėjimas atsiuntė lankstinuką, nes taip buvo nurodyta, jos susijaudina ir todėl veikia. Jei širdis susijaudina, pradedi veikti“.

Kam nepatiktų patirti tokius virpesius? Kam nepatiktų taip virpėti? Kas tai girdėdamas (aš ne) galėjo nejausti gėdos dėl atstumo tokios patirties, kuri mus pasiekia iš pasaulio krašte esančių draugų, akivaizdoje?

Rose pridėjo ir Alice laišką:

„Brangi Rose, kažkas man atvėrė akis ir leido man suvokti, kas aš esu. Tokia brangi ir mylima. Galiu sakyti, kad mes priklausome kunigo Giussanio ir Popiežiaus genčiai, jie mus taip myli ir tikrai už mūsų gyvenimą atiduotų ir atidavė viską: štai iš ko mokėmės. Nuo žemės drebėjimo dabar kenčiantys žmonės yra iš mūsų genties, noriu siųsti jiems tai, ką jaučia mano širdis, ir mano meilė jiems, mano auka yra to ženklas. Rose, tu žinai, kad niekada meilės nepatyręs žmogus negali suprasti, ką mes jaučiame tiems žmonėms. Nes meilė yra širdies judėjimas, kurio niekas paaiškinti negali. Nemylintys žmonės gali atsakyti tik mechaniškai; o iš tikrųjų yra didinga, kai kažkas dirba dėl tavęs ir verčia kartu su tavimi, kaip kad nutiko mums. Jei gali, pasakyk tiems žmonėms, kad mes juos mylime ir jiems priklausome. Mes jaučiame jų skausmą, nes ir mes jį patyrėme. Te Dievas tebūna juose šiuo sunkiu metu, juos saugo ir guodžia, kaip mes tai darytume. Alice“.

Todėl pradėdami šias Rekolekcijas visa širdimi trokštame atsiversti. Tokios pradžios akivaizdoje galime elgtis dvejopai, šiuos du elgesio būdus kun. Giussanis matė tuose, kurie buvo ką tik pradėję sekti Jėzumi:

„Iš vienos pusės buvo tokių, kurie sunkumų sprendimo būdus turėdavo jau paruošę ar bent jau žinodavo, kokiomis priemonėmis galima spręsti žmogaus ir žmonių problemas (Šv. Rašto aiškintojai ir fariziejai), ir su jais visi kiti jiems pritariantys. Įsivaizduokite, kaip jie jo klausėsi; lyg uolos, ant kurių žodžiai krenta nieko nepadarydami ar kaip uolos, kurios skeptiškai arba su visiškai priešingais argumentais prieštarauja tiems žodžiams: į taip besielgiančią uolą ta kalba atsimušdavo, uola prieštaraudavo jai ar leisdavo išsisklaidyti. O dabar pamėginkime įsivaizduoti kitus, vargšus žmones. Ne „vargšus“ dėl savo skurdaus gyvenimo (Evangelijoje rašoma, kad Nikodemus ir daugelis kitų nebuvo varguoliai), bet vargšus dėl savo širdžių, kurios eidavo Jo klausytis, nes „dar niekas nekalbėjo, kaip šitas žmogus kalba!“, nes jie buvo, jautėsi sujaudinti, jautė, kad paliesti jų jausmai, jie jausdavosi atgimę jausmuose patiems sau, savo žmogiškume, savo žmogiškumo pajautime. Tokie žmonės sekdavo Juo [...] ir net pavalgyti užmiršdavo. Ir koks veiksnys apibrėždavo tą reiškinį? „Jėzus Kristus?“ Ne! Svarbiausias tą reiškinį apibūdinantis veiksnys buvo tai, kad šie vargšai žmonės jautė [...] gailestį sau, jie buvo išalkę ir ištroškę žmonės – kaip Jis juos pavadins „Kalno pamokslų palaiminimuose“. O ką reiškia alkis ir troškulys? Alkti ir trokšti „teisingumo“ [...] reiškia trokšti, kad tavo žmogiškumas išsipildytų, kad išryškėtų tikrasis tavojo žmogiškumo jausmas. [...] O tam, kad trokštum, kad alktum ir trokštum savojo žmogiškumo išsipildymo, turi jausti save patį, turi jausti savo žmogiškumą“.

Pradėkime rekolekcijas sąmoningai suvokdami šį mūsų poreikį. Pradėkime kaip vargstantys: pasirengę, dėl tokio mūsų pačių ir mūsų poreikių sutapimo, atsiverti visam kam, ką rekolekcijos apima. Nes auka, kurią turime paaukoti, kad dalyvautume rekolekcijose, yra lyg prašymas. Tyla, kelionės nepatogumai – viskas yra šio mūsų šauksmo, šio mūsų skurdo, dalis. Tepasigaili mūsų Viešpats.

BALANDŽIO 25 D. – ŠEŠTADIENIO RYTAS PIRMOJI PASKAITA – KUNIGAS JULIÁN CARRÓN

1. Senų religinių įsitikinimų atmetimas

a) Žinojimo ir tikėjimo, atskyrimas

Kokiame kontekste mums tenka priimti tuos iššūkius, apie kuriuos kalbėjome vakar? Pirmiausia tai senų religinių įsitikinimų atmetimas

Vienoje savo knygoje (“Tikėjimas, tiesa ir tolerancija”) dar tuometinis kardinolas Ratzinger’is perpasakoja vieną epizodą, kurį savo knygoje “Pašnekesiai apie atominę fiziką” yra papasakojęs Heisenberg’as. Tai epizodas iš 1927 metais Briuselyje vykusio susitikimo su jauniaisiais fizikais, kuriame be paties Heisenberg’o dalyvavo ir Pauli bei Dirac. Tame susitikime buvo imta diskutuoti apie tai, jog Einšteinas dažnai kalbėdavo apie Dievą, o Maksas Plankas rėmė nuomonę, jog gamtos mokslai ir religija vienas kitam neprieštarauja. Heisenberg’o manymu tokio atviro Planko žvilgsnio priežastis buvo ta, jog jis į gamtos mokslus ir religiją žvelgė kaip į dvi visiškai skirtingas ir viena su kita nekonkuruojančias sferas: tai, kas svarbu gamtos moksluose, yra alternatyva tarp tiesos ir netiesos, o tuo tarpu religijoje egzistuoja alternatyva tarp gėrio ir blogio, tarp vertės ir bevertiškumo. Gamtos mokslai – tai būdas žvelgti į objektyviają tikrovės pusę, o tuo tarpu religija ir tikėjimas yra išraiška tam tikro subjektyvaus sprendimo, kuriuo mes nusistatome savo vertybes, kuriomis vadovausimės gyvenime – taip tvirtina Heisenberg’as. Tačiau jis taip pat ir pridėdavo: “Turiu pripažinti, jog taip atskirdamas šiuos du dalykus nesijaučiu gerai. Abejoju, kad laikui bėgant žmonių bendruomenės galėtų susigyventi su šia griežta žinojimo ir tikėjimo atskirtimi”. O Pauli dar yra pridūręs: “Visiškas žinojimo ir tikėjimo atskyrimas yra tik priemonė, kurios iš būtinybės būtų imamasi labai ribotam laikui. Gali atsitikti taip, jog etikos normos nebetektų galios ir mes pamatytume dar niekada neregėtų dalykų”. Taip buvo kalbama 1927 metais. Ir tai, kas įvyko po to, mes visi žinome.

Ratzinger’is tęsia: Pokario atokvėpio metais buvo gyva viltis, kad tokie įvykiai nebepasikartos. Buvo norima, kad tuo metu su visa atsakomybe prieš Dievą aprobuotas Konstitucinis įstatymas teisę ir politiką sietų su didžiais Šv. Rašte išsakytais moraliniais tikėjimo imperatyvais. Šiandien, esant žmonijos moralinei krizei, kuri įgyja vis naujas ir nerimą keliančias formas, tų laikų pasitikėjimas išblėsta. Senų religinių įsitikinimų, kurie prieš septyniasdešimt metų dar, atrodo, tvirti, atmetimas dabar jau yra įvykęs faktas (ir taip Ratzinger’is kalbėjo prieš penkiolika metų. Taigi įsivaizduokite, kaip yra dabar...).

Taigi tokioje situacijoje mums tenka priimti tuos iššūkius, išgyventi šį religinių įsitikinimų atmetimą. Tačiau, sako jis, šis žinojimo ir tikėjimo atskyrimas yra atsiradęs daug anksčiau: Iliuminizmo pagrindinis principas buvo “religijos vien tik proto ribose“ idealas. Vis dėlto tokia religija greitai išnyko, pirmiausia todėl, kad neturėjo galios teikti paramą gyvenime. Taigi Iliuminizmo epochai pasibaigus, religijai buvo rasta nauja erdvė. Ir ta nauja erdvė buvo sutapatinta su jausmu. Šios naujos religijos sampratos teoretikas buvo Schleiermacher’is. Jis sako: praktika – tai menas, teoriniai tyrinėjimai – tai mokslas, o religija – tai begalybės prasmė ir skonis. Klasika yra tapęs Fausto atsakymas į Margaritos klausimą apie religiją: “Jausmas yra viskas, o vardas – tai tik garsas ir dūmai”.

Griežtas žinojimo ir tikėjimo, pažinimo ir tikėjimo atskyrimas yra moderniąją epochą ženklinančių sprendimų sintezė. Kaip matėme, toks atskyrimas iš vienos pusės išskiria žinojimo sferą, kurioje vyrauja racionalistinė proto samprata (kunigas Giussani jį vadino protu kaip matu), neturinti nieko bendra su galutinės gyvenimo prasmės problema, su Slėpiniumi ir tikėjimu, ir iš kitos pusės - atitinkamai – tikėjimo kaip neracionalaus dalyko, jausmo, subjektyvumo, subjektyvių sprendimų vertybių atžvilgiu sferą, kuriai vienu ypu priskiriamas visas religinis fenomenas. Taigi tikėjimas drastiškai supriešinamas su racionalistiškai suvokiamu žinojimu.

b) Iš žmogaus atimti krikščioniškojo tikėjimo galimybę

Bet mums gyvybiškai svarbu yra ir dar kai kas – tai, kad kartu su šiuo visos religinės patirties susiaurinimu iki jausmų sferos yra susiaurinamas ir kitas dalykas – ir tai yra daug pavojingiau, apie tai daug kartų yra perspėjęs ir kunigas Giussani – krikščioniškasis tikėjimas susiaurinamas iki religinio jausmo dinamikos arba kitaip tariant iki religingumo. Kunigas Giussani sako: “Šių laikų žmogui tikėjimas iš esmės yra ne kas kita, kaip tik vienas religingumo aspektas, tam tikras jausmas, kuriuo galima būtų pasiremti neramiose savo ištakų ir savo likimo paieškose, kurios būtent ir yra labiausiai įkvepiantis kiekvienos religijos elementas. Visas šiuolaikinis pasaulis iš žmogaus nerimastingai stengiasi atimti (būtent tai ir yra problema), iš jo atimti krikščioniškojo tikėjimo galimybę ir susiaurinti jį iki religinio jausmo dinamikos bei religingumo sampratos, ir tokia sumaištis, deja, persmelkia ir krikščioniškosios tautos mąstyseną.

Tai, kad krikščioniškojo tikėjimo galimybė jau yra atimta, matosi iš to, kad krikščioniškosios tautos dauguma į tikrovę žvelgia nebe per krikščioniškosios tradicijos prizmę. Ši tradicija nebėra kriterijus, kuriuo remiantis yra išeinama į tikrovę, ji nebėra atskaitos taškas. Prisiminiau tą įspūdį, kuris mane dar visai neseniai pagaudavo liturgijoje klausantis pasakojimo apie pasaulio sukūrimą. Esu jį girdėjęs begalę kartų ir mane vis stebindavo tai, kaip labai Bažnyčia lydėjo ir ugdė žmones, tačiau dabar to jau nebėra. Šiais metais daug kartų įsitikinome ir daugelyje žmonių (kurie tikrovę suvokė taip, viso ko pradžioje tikėjo esant gerą esatį, tėvą, esantį visos tikrovės ištakose, jie tikėjo, jog tikrovė yra gera) stebėjome, kad tai, kas anksčiau buvo normalu ir natūralu, dabar jau yra tapę beveik išimtimi.

Būtent tokiam kontekste galime suprasti visą kunigo Giussani, kuris priėmė šio mūsų ką tik nusakyto būdo suvokti iššūkį, mėginimo mastą. Mūsų judėjimas atsirado priėmus šį iššūkį nuo pat pirmos religijos pamokos valandos Berchet licėjuje, kai vienas studentas jam pasakė, jog tikėjimas ir protas vienas su kitu yra visiškai nesusiję. Jis niekada nesutiko nei su tikėjimo susiaurinimu iki jausmo, nei su proto susiaurinimu vien iki mato, ir tai paskatino atsirasti būdą gyventi krikščioniškąją patirtį, kuria jis sudomino ir mus, kai jį sutikome. Mūsų gyvenime ši daugelio žmonių prarasta tradicija vėl tapo įdomi krikščioniško susitikimo su judėjimu dėka. Kitaip ir mes kaip daugelis mūsų amžininkų būtume pasimetę.

2. Šis atmetimas liečia ir mus

Tačiau, ir tai antras dalykas, šis mūsų apsakytas atmetimas liečia ir mus. Kaip mus visada mokė kunigas Giussani, žmogus negali gyventi tam tikroje situacijoje ir nebūti jos įtakojamas. Todėl dažnai ir mes patys nustembame, jog reaguojame kaip ir visi kiti. Iš ko tai matyti? Tikrovė – tai vieta, kurioje yra patikrinamas tikėjimas. Todėl paskutiniojo meto, šių metų mums tekusių iššūkių svarbiausias ir dramatiškiausias nuolat iškylantis aspektas buvo tikėjimo problema bei tikėjimo ir vilties ryšys.

Skaitant skyrių apie viltį kilusios mintys atskleidė su tikėjimu susijusį trapumą/silpnumą, kuris pirmiausia pasireiškia kaip nesugebėjimas atsižvelgti į savo išgyvenamą patirtį, kaip nemokėjimas spręsti ir vertinti, kaip vengimas eiti tuo pažinimo keliu, kurio reikalauja tam tikri giliai mus paveikiantys įvykiai ir faktai. Yra daug tai liudijančių pavyzdžių. Čia paskaitysiu tik vieną, apie kurį man rašo vienas žmogus.

“Bendruomenės mokyklos skaitymai apie viltį mano gyvenime buvo tarsi šaltas dušas. Iki Kalėdų mano gyvenimas sekėsi puikiai. Esu vedęs jau daugiau kaip metus. Balandžio mėnesį gimė mūsų pirmagimė – nuostabi mergytė. Aš turiu darbą, kurį be galo mėgstu. Padėdavau judėjimo mokytojams, kurie dirba su moksleiviais, ir dariau dar daugybę kitų dalykų. Bet paskui prieš pat Kalėdas įvyko kai kas [čia tas žmogus man pasakoja jį taip sukrėtusią situaciją ir sako]: jaučiausi nepatenkintas ir liūdnas. Ir savęs vis klausiau: “Dėl ko aš eikvoju kiekvieną dieną?”. Ir aš prisiminiau tavo žodžius, kai tu sakei, jog mūsų tikėjimas turi tam tikrą galiojimo datą. Po tam

tikro skaičiaus metų, praleistų šauniai dirbantis Comunione e Liberazione brolijoje, aš pajutau, kad mano tikėjimas kliba, kad jis niekuo nebesiremia, ir tada ateitis pasirodė visiškai miglota”.

Ir taip mes kalbame po to, kai visi išgirdome tam tikrą pasiūlymą. Praėjusiais metais Bendruomenės mokykloje, o paskui ir per rekolekcijas, ilgai ir nuodugniai kalbėjome apie tikėjimą kaip pažinimo metodą. Apie daugelį iš jūsų galiu paliudyti, kad ties tuo dirbote labai rimtai, tačiau kai tikrovė išbando sunkumais, įsivyruoja tai, ką tik girdėjome – viskas staiga dingsta. Kaip sakė Nembrinis, rinkdamas visus tuos apie patirtį kalbančius laiškus, kurie buvo atsiųsti į susitikimą su mokytojais: “Gėris, tiesa ir taipogi tikrumas tiesiog plūste plūsta. Daugelis žmonių – ir jie ne kokie svajotojai - pasakoja apie įvykius, liudijančius, jog vyksta stebuklas, tačiau atrodo, tarsi jie kankintųsi dėl kažkokio visgi užsilikusio netikrumo, tarsi atsikėlus kitą rytą visa ta įgyta didinga patirtis išgaruotų, pranyktų”. Tokie pasimetę esame mes visi. Tarsi visos tos kalbos apie tikėjimą kaip pažinimo metodą vienu ypu būtų pamirštos. Taigi tai, bičiuliai, mums leidžia sąmoningai suvokti, jog dar liko nueiti ilgas kelias, nes šie dalykai liudija, jog esame tokioje pat situacijoje kaip ir visi kiti.

a) Tikėjimo susiaurinimas iki religinio jausmo.

Krikščionybę dažnai mes susiauriname iki religinio jausmo. Mūsų kasdieniame gyvenime tai pasireiškia tuo, kad į tikėjimą mes žiūrime kaip į vieną iš daugelio hipotezių, kurias iškėlę galime susidoroti su ta situacija, tarsi nieko nebūtų įvykę ir mes vėl iš naujo stotume priešais nežinomą dalyką: aš su savo religiniu jausmu apgraibomis bandantis rasti ryšį su tuo nežinomu dalyku. Iš ko tai matyti? Tokių epizodų galėčiau papasakoti begales. Iš to, kad atskaitos taškas norint nugyventi dieną nėra kažkas, ką tvirtai pažįstu, ir to užslėpta priežastis yra tai, jog tai, ką pažįstame, mums neatrodo realu, taip realu, kad mes to paisytume. Mus stebina tai, jog ši galimybė mums net neateina į galvą: prieš prisimindami tikėjimą, mes prisimename visas kitas galimybes. Kodėl? Todėl, kad tikėjimas nėra tikrasis pažinimas. Ir štai čia ir susvyruoja senieji įsitikinimai. Bet koks kitas dalykas mums atrodo realesnis nei tikėjimo pripažįstama Esatis. Netikrumas, tikėjimo trapumas yra neišvengiama pažinimo ir tikėjimo atskyrimo pasekmė. Tad užuot pradėjus tam tikra sutikta ir mylima Esatimi, yra pradedama tuo, ko nėra, tuo nežinomu dalyku, kuris yra visai kitoks tam, kurį tikėjimas atvedė į tikrą pažinimą, kažko realaus pažinimą. Pažiūrėkite, ką sako Giussani: pirmasis žingsnis gailėstingumo sau pačiam link, pirmoji meilės savo ištakoms, savo keliui ir savo likimui išraiška – tai to Kito, kurį atradai tikėjime, teigimas ir išpažinimas. Tai yra pirmasis tikėjimo žingsnis, svarbesnis už bet kokią ištikimą įsakymų laikymąsi. Ir tai akivaizdu tada, kai žmogus pradeda kažkuo, ką jis tvirtai pažįsta. Kaip čia sako ši mergina: “Nutinka daugybė dalykų – gražių, mane sujaudinančių dalykų ir ne tokių gražių, skausmingų, kurie, atvirkščiai, mane žeidžia, tačiau savo rankose aš laikau lobį, neįsivaizduojamą dalyką, nes jis duoda man galimybę žvilgsniu aprėpti viską, prasiskverbti į viską. Visų pirma duoda galimybę žiūrėti – o tai nėra savaime suprantamas dalykas -, žvelgti į viską kitokiu žvilgsniu, kitokiu ir leidžiančiu tau, palyginus su visu likusiu pasauliu, lengvai atsikvėpti”.

Nors taip ir atsitinka, tai netrukdo mums vartoti krikščioniškus žodžius ar lankyti tam tikrus krikščioniškus renginius, tačiau yra taip, tarsi viskas įgautų kitą reikšmę, kitą prasmę.

b) Taigi tikėjimas susiaurėja iki jausmo.

Tai yra tikėjimo susiaurinimas iki jausmo. Todėl ir mūsų tarpe gali įsitvirtinti ši jausminė arba emocinė tikėjimo samprata, kai tikėjimas, užuot buvęs sutiktos ir atpažintos Esaties pripažinimu, tampa tarsi šuoliu, neracionaliu aktu, nepagrįstos valios aktu, kuriame galiausiai būtent tikėjimas gimdo faktą, o ne atvirkščiai. Bultmanas, tas egzegetas, sakęs, jog būtent tikėjimas gimdo krikščioniškąjį įvykį, nėra labai tolimas mūsų gyvenimui. Tik pažiūrėkite, koks perversmas. Jausminėje tikėjimo sampratoje glūdi jausmo galia, būtent noras tikėti – Severino

(italų filosofas ateistas) žodžiais tariant... bičiuliai, su mumis prastai – sukuria savo tikėjimo objektą. Kaip kažkas parašė ant mūsų lankstinuko: “Tai, ką jūs sakote, yra akivaizdybė ar jūsų asmeninės pažiūros?”. Dažnai tai mums yra ne tikras žinojimas, bet pažiūros, tikėjimas tad priklausytų tam tikriems įsitikinimams, kurie visiškai neturi nieko bendra su pažinimu, su protavimu: tai juk pirma pastaba, kurią kunigas Giussani išgirdo per tą pirmąją savo religijos paskaitą. Tai juk visai ne tikėjimas kaip pažinimo metodas! Ir tai vyksta praėjus visiems metams Bendruomenės mokykloje. Taigi kai yra kalbama apie Kristų, t.y. tikėjimo objektą, nėra kalbama apie tikrovę, taigi tuo metu nėra pasitelkiamas protas, ir todėl tai mums neateina į galvą tada, kai tenka priimti gyvenimo iššūkius. Tikėjimo turinio mes nelaikome realiu: tikėjimas yra susiaurintas iki jausmo.

Galiausiai, jeigu yra taip, kas gi belieka iš krikščionybės?

c) **Krikščionybės susiaurinimas iki etikos arba kultūros.**

Tai, kas lieka, yra tik kai kurios krikščioniškosios kultūros vertybės arba kai kurios krikščioniškosios etikos taisyklės. Ir tai mums nelauktai šiais metais dažnai teko ginti, teko ginti šias vertybes, tačiau mes neįjautėme poreikio kalbėti apie Jį, apie tą atpažintą ir mylimą Esatį. Mes giname gyvybę, bet mums nereikia... kas gi galėtų žvelgti į tokią dramą kaip Eluanos tik gindamas gyvybę? Kas iš jūsų? Kas iš mūsų, jeigu šalia savęs neturėtume To esančio, atpažinto ir mylimo? Jeigu neįjautėme Nazariečio švelnaus prisilietimo, kas gi įstengtų žvelgti į tokią baisią dramą?! Todėl, kai susiduriame tokiais dalykais, jeigu šios Esaties nėra, palūžtame pirmiausia mes. Mes – Bažnyčioje ir už Bažnyčios ribų – patiriame šį susiaurinimą, tikėjimą susiaurintą iki tam tikros pasaulio ir gyvenimo vizijos, iki tam tikros moralės ar tam tikros vertybių visumos, ir tas tikėjimas kaip toks gali būti vertinamas arba jis gali būti ginčijamas: yra žmonių – krikščionių ar pasauliečių -, kurie jį gina, o yra ir tokių, kurie jam prieštarauja individo laisvo apsisprendimo principo vardan.

Vertybių krikščionybė nėra mums svetima pagunda. Būtent apie tai jau 1982 metais perspėjo kunigas Giussani: “Atrodo, tarsi judėjimas Comunione e Liberazione nuo aštuntojo dešimtmečio būtų darbavęsis, kūręs ir kovojęs pasitelkdamas Kristaus atneštas vertybes, tačiau pats Kristus įvykis mums būtų likęs tik lygiagrečiu dalyku”. Tačiau tokios krikščionybės nepakanka norint turėti paramą gyvenime, ir vos tik gyvenime kyla sunkumų, įsivyrąja netikrumas.

3. **Nepajudinamas faktas.**

“Tokiomis sąlygomis – taip vėlgi klausia Ratzinger’is – ar tikėjimas mumyse turi kokią nors galimybę įsitvirtinti? Netgi sakyčiau: ar egzistuoja tokia galimybė? Nes ji randa atsaką žmogaus prigimtyje. Žmoguje egzistuoja neišblėstantis nostalgiskas begalybės siekimas. Nei vienas rastas atsakymas nėra pakankamas. Tik Dievas, tapęs ribotu tam, kad panaikintų mūsų ribotumą ir pratęstų jį iki Savo beribiškumo, gali duoti atsaką į mūsų būties klausimus. Todėl krikščioniškasis tikėjimas ir šiandien grįš pas žmogų”.

Kodėl gi visa tai mumyse nepasibaigė? Kaip gi visa tai galiausiai mūsų neužvaldė? Mes tai gerai žinome: būtent dėka susitikimo su visiškai nepajudinamu faktu, kurio mes neįstengėme nei išdildyti, nei susiaurinti, dėka to dabartyje esančio fakto. Mes šiandien, ne prieš dešimt metų, bet šiandien, per šiuos metus esame visiškai nepajudinamo fakto akivaizdoje, fakto, kurį liudija daugelis, akivaizdoje, ir tai yra akivaizdžiausias ženklas, jog Slėpinys ir toliau pasigaili mūsų. Kiekvienas gali prisiminti, kas jo gyvenime įvyko per paskutiniuosius kelerius metus. Ir šis faktas buvo atskaitos taškas, nes tai yra krikščionybė.

Knygoje “Ar galima taip gyventi?” (Si può vivere così) yra visiems žinomas teiginys, kuris be galo svarbus, nes jam išsakytas visas tikėjimo autentiškumas ir pagrįstumas, visa tai, kuo

jis skiriasi nuo religinio jausmo, nuo atskirto nuo pažinimo tikėjimo. Koks yra pirmasis Andriejaus ir Jono tikėjimo Kristumi bruožas? Kokia gi pradinė jų tikėjimo Jėzumi ypatybė? Tas pirmasis bruožas – tai faktas. O koks gi pirmasis pažinimo bruožas? Sąmonės susidūrimas su tam tikru tikrovės dalyku. Tas faktas, kuris nuolatos daro iššūkį kiekvienam iš mūsų, yra atskaitos taškas, dėl kurio mes vėl šiais metais čia susirenkame. Tad, ir turėdami omenyje visa, ką pasakėme, mes negalime atsikratyti atitikimo nuojautos, mes patyrėme susitikimą su šiuo kitokiu žmogiškumu. Kristaus įvykis – kaip visi skaitėme straipsnyje “Kažkas, kas yra pirmiau” – tampa aktualus dabar kitokio žmogiškumo reiškinyje: tas žmogiškumas mus pritrenkia ir sužavi, nes nesąmoningai, neaiškia arba aiškiai mes jaučiame, jog jis atliepia tam tikrą mūsų esybei būdingą lūkestį, pirminius žmogaus širdies poreikius. Šis žmogaus susidūrimas su kažkuo kitonišku yra be galo paprastas, visiškai elementarus, kaip mums primena kunigas Giussani, jis yra pirmiau už bet kokią katechezę, apmąstymus ar vidinę raidą. Tai kažkas, ko nereikia aiškinti, tą reikia tik pamatyti, užfiksuoti. Tai kažkas, kas sukelia nuostabą, pažadina emociją ir atitikimo dėka paskatina sekti. Be šio Jo esaties buvimo kitokio žmogiškumo reiškinyje krikščioniškasis tikėjimas nebūtų įmanomas. Ir šis Kristaus buvimas šiandien yra šis kitokio žmogiškumo faktas, kurį man liudija daugelis iš jūsų, faktas, darantis iššūkį mano protui ir mano laisvei. Daugeliui iš mūsų tas mūsų tarpe per daugelį liudytojų vykstantis naujumas daro iššūkį. Bet kodėl gi, jeigu ši liudijimas yra toks akivaizdus, jeigu mus supa tokia daugybė liudytojų, kodėl gi praėjus tam tikram laikui mes vėl pasimetame, užstringame savo jausme, dusdami aplinkybėse ir viskas, beveik viskas staiga dingsta?

Tai, ko šiandien mūsų tarpe trūksta, nėra Esatis (mus supa ženklai ir liudytojai), trūksta žmogiškumo. Jeigu žmogiškumas nėra įtraukiamas, pažinimo vyksmas sustoja. Bičiuliai, trūksta ne Esaties, bet paties vyksmo, trūksta mūsų apsisprendimo nueiti visą tikėjimo kelią, kaip mums jis buvo apreikštas, nes iš šios situacijos, iš šio konteksto, kuriame mums tenka gyventi savo tikėjimą ir kuris mus įtakoja daug labiau nei mes galime sąmoningai įsivaizduoti, taigi iš šios situacijos – kaip “Religiniame jausme” sakė kunigas Giussani – mes negalime išsiveržti automatiškai, tik trindami kėdę ir visai nesistengdami. Jis sakė: “Žmogus išsilaisvina askezės dėka. Askezė yra žmogaus energijos panaudojimas darbe, nukreiptame į save patį: proto bei valios panaudojimas”.

Paskutiniųjų metų įgyta patirtis mums leidžia įsisąmoninti, kad nepakanka vien kartoti tam tikrus kunigo Giussani žodžius, susiaurinant jį patį tarsi iki kokio sentencijų rinkinio, arba sudalyvauti kokiuose gražiuose renginiuose. Reikia rimtai nusiteikus leisti į kelią, imtis darbo, ir mums keliamas iššūkis yra būtent tas, ar mes rimtai ar ne priimsime tai, ką kunigas Giussani mums pasiūlė. Pabaikim iš savęs šaipytis. Niekas Dievo Bažnyčioje neturėjo tiek drąsos priimti šių laikų iššūkio, šio istorinio momento iššūkio, kaip tai padarė kunigas Giussani, tačiau mes dažnai jį susiauriname tik iki iniciatyvų, iki dalyvavimo tam tikruose renginiuose ir nesistengiame nueiti to žmogiško – proto ir laisvės – kelio: kiek atsainiai, mes į tai žiūrime atsainiai, tarsi ne visiškai sąmoningai suvoktume tą savo dramatišką situaciją, kuri reikalauja, kad žmogus ją patikrintų labai kruopščiai. Bet jis apie tai jau mus buvo perspėjęs prieš daugelį metų: jeigu judėjimas sau pačiam nėra nuotykis ir netampa širdies atsivėrimo reiškiniu, tada jis tampa partija, kurioje galima prikurti begales projektų (o jų mums tikrai netrūksta), tačiau joje kiekvienam atskiram asmeniui bus lemta patirti vis tragiškesnę vienatvę (būti būryje, bet visgi jaustis vienam), o jo požiūris taps vis labiau individualistinis.

Tačiau kokio gi vyksmo trūksta, kokio nuotyčio?

a. Tikėjimo kelias.

Čia nekartosiu visko, ką esu kalbėjęs praeitais metais. Apsistosis tik ties dviem aspektais, kuriuos manau esant svarbiausiais:

pirmasis – *tai atitikimas*. Irmas sunkumas, kurį įžvelgiu, yra tas, kad mes ne visiškai suvokiame tai, ką vadiname atitikimu. Šis žodis visame *Comunione e Liberazione* žodyne yra labiausiai neaiškus. Paklauskite, ką apie tai yra pasakęs kunigas Giussani: “Priežastis, kodėl žmonės nebetiki arba tiki netikėdami (t.y. tikėjimą susiaurina iki formalaus, ritualinio dalyvavimo, iki tam tikrų gestų arba iki tam tikro moralizmo), yra ta, kad jie savyje nebeišgyvena savo žmogiškumo (jiems trūksta žmoniškosios dalies, jie nebeišgyvena savo žmogiškumo), jie nebežiūri atsakingai ir rimtai į savo žmogiškumą, į savo jautrumą, į savo sąžinę, o todėl ir į savo žmogiškumą. Žmogiškajame kelyje atsakingas įsipareigojimas yra sąlyga, nes mes turime budėti, kad pamatytume, kada Kristus leidžia mums su Juo susitikti”.

Kai mūsų žmogiškumas nebeįsipareigoja, sulaukiame rezultato, kurį kunigas Giussani apsakė vienoje savo kalboje 1986 metais Chieti mieste (tik pažiūrėkite, kaip kunigas Giussani mus lydi, visai taip pat, kaip ir tada, kai buvo gyvas): “Mes, krikščionys, šių laikų sąlygomis buvome priversti atitolti ne tiesiogiai nuo krikščioniškosios programos, krikščioniškųjų apeigų, krikščioniškojo Dekalogo įsakymų, o nuo žmogiškojo reiškimo, nuo religinio jausmo, nuo savo žmogiškumo. Mūsų tikėjimas nebėra religingumas. Mūsų tikėjimas nebeatliepia – kaip tai turėtų būti – religiniam jausmui, tai reiškia, kad mūsų tikėjimas nebeturi savimonės, mūsų tikėjimas nebesuvokia savęs protu. Vienas mano pamėgtas autorius Niebuhr’as yra sakęs: ‘Niekas nėra taip neįtikėtina, kaip atsakymas į tam tikrą problemą, kuri nėra iškelta’. Kristus yra atsakymas į tą tiesos, laimės, grožio ir meilės bei galutinės prasmės problemą, kurią žmogus kelia, ir į tą visų šių dalykų troškulį bei alkį. Jeigu tai mumyse nėra gyva, jeigu šis poreikis mumyse nėra išugdytas, tai ką čia tada beveikti Kristui? Kam tada bereikia mišių, išpažinties, maldų, katekizmo, Bažnyčios kunigų, popiežiaus? Su jais, priklausomai nuo to, kokiam pasaulio krašte jie yra, dar yra elgiamasi su tam tikra pagarba, jie dar išlieka tam tikrą laiką iš inercijos, tačiau jie nebėra atsakymas į klausimą ir todėl jie nebeilgai teišgyvens (būtent, kaip jau sakėme, jie turi galiojimo terminą). Taigi krikščionybė tapo Žodžiu, o paskui tik žodžiais ir plepalais.

To svarbą prieš daugelį metų jau suvokė tuometinis profesorius Ratzinger’is. Paklauskite, ką jis sako. Ratzinger’is mano, jog krikščioniškosios žinios krizės paskutiniame šimtmečiuje priežastis yra ne entuziazmo ar aiškumo trūkumas kartojant krikščioniškąjį mokymą, bet – ir tai visiškai netikėta – faktas, jog krikščioniškieji atsakymai eina atskirai nuo žmonių klausimų. Tie atsakymai buvo ir išlieka teisingi, tačiau, neišplaukdami tiesiogiai iš tų konkrečių klausimų, jie yra neveiksmingi. Iš to išplaukia, kad klausimų kėlimas kartu su ieškančiais žmonėmis yra nepamainoma pačios krikščioniškosios žinios dalis, kadangi tik tokiu atveju žodis gali tapti atsakymu. To priežastis yra ta, kad žmogus su savo klausimais neišvengiamai jau yra galimame Dievo atsakyme.

Dėl to apsispręsti turi kiekvienas iš mūsų: ar jis, rimtai priimdamas savo žmogiškus klausimus, nori dalyvauti šiame pažinimo nuotykyje, ar jis tik nori kartoti jau išmokus žodžius, dalyvauti formaliose akcijose prisidėti prie kokios organizacijos. Dėl to kunigas Giussani mus visada ragino savo žmogiškumą, t.y. meilės jausmą sau, priimti rimtai. Pirmoji sąlyga – taip jis sakydavo – tam, kad įvykis, kad judėjimas kaip įvykis, kaip didis reiškinys, išsipildytų, pirmoji to sąlyga yra būtent šis savo žmogiškumo jausmas, šis meilės jausmas sau. O ką gi reiškia tas meilės jausmas sau? Tai nėra sentimentalumas. Meilės jausmas sau mums leidžia vėl atrasti tikruosius konstitutyvinius poreikius, pirminius poreikius ir visą jų mastą. Pabaigos neturintis siekimas, begalinis lūkestis – tai ir yra žmogaus autentiškumas. Žmogaus autentiškumas yra begalybės lūkestis.

Ir būtent to dažnai ir trūksta mums, trūksta Slėpinio jausmo, todėl galiausiai, kadangi trūksta Slėpinio, viskas ima mus atitikti, viskas tampa vienodai svarbu. Bruce’as Marshall’as yra sakęs: “Tai yra šiuolaikinių žmonių nelaimė, tai, kad jie nebeturi Slėpinio jausmo”. Girdint kalbas mūsų tarpe, dažnai būtent šio dalyko trūksta labiausiai. Trūksta ne Jo, bet Slėpinio jausmo. Todėl aš visada prisimenu šiuos Čestertono žodžius: “Išmintingieji neranda atsakymo į proto mįslę.

Blogai yra ne tai, kad tie išmintingieji neranda atsakymo, bet tai, kad jie nemato to mįslingo dalyko". Jie nejaučia ir nesuvokia to mįslingo dalyko, nejaučia ir nesuvokia Slėpinio. Todėl Heideggeris sakė, jog "mūsų epocha ne daugiau už kitas buvusias žino, kas yra žmogus". Juk viskas yra susiaurinama iki patikimo ar nepatikimo. Paklauskite, ką sakė Kantas – ir tai mes galime matyti daugelyje situacijų: "Tai, su kuo kiekvienas susieja savo laimę, priklauso nuo to, kas kiekvienam patinka ar nepatinka. Taigi subjektyvia prasme būtinas dėsnių objektyvia prasme yra visiškai atsitiktinis praktinis principas, kuris atskiruose subjektuose gali ir turi būti visiškai skirtingas ir todėl niekada negali tapti dėsniu". Vertinimo kriterijus yra visiškai subjektyvus, ir todėl žodis "atitikimas", tai, kas atitinka šį subjektyvų jausmą, visiems yra prieinamas, kiekvieno žmogaus gali būti pasirenkamas.

Todėl pakartosiu jums tai, ką kunigas Giussani knygoje "Ar galima (ar iš tiesų galima?) taip gyventi?" sako apie atitikimo patirtį, nes mane tai sujaudino, kai dirbau su novicijais. Jis pasakoja apie vieną vaikną, kuris įsimyli: "Patirties turinys yra tikrovė. Vienas vaikinys yra įsimylėjęs vieną merginą: ir tai yra faktas, reiškinys. Poetas vaikštineja netoliese ir netikėtai susiduria su šiuo faktu. Šis faktas patenka į jo žvilgsnio horizontą, t.y. įeina į jo pažinimo erdvę. Kadangi tai yra tikras faktas, jis tampa pažinimo objektu. Tai yra reiškinio pradžia, bet tai dar ne viskas. Susidūrus su šiuo pažinimo objektu poeto žvilgsnyje išsižiebia smalsumas, simpatija, pritarimas, nes tame reiškinyje jis mato kažką, ko norėtusi ir jam. Tuo tarpu jis, kadangi dar yra labai jaunas poetas, tik penkiolikmetis, to dar neturi. Taigi jis pajunta ilgesį: jis pajunta, t.y. į tai reaguoja pavydo jausmu, pajusdamas troškimą ir pats turėti tokį reiškinį". Čia turėčiau stabtelėti ir paklausti savęs: ar tai yra patirtis? Ar tai yra atitikimas? Ir lažinuosi, jog dauguma atsakytų teigiamai: jaučiu šį ilgesį, jaučiu šį smalsumą, jaučiu šią simpatiją, taigi tai mane atitinka. Ir tai yra pasiteisinimas žmogui, kad jis galėtų sekti bet kokią dalyką, kad atitikimo vardu galėtų pateisinti bet kokią natūraliai kylantį instinktą, kad ir mes žodžio "atitikimas" vardu galėtume pateisinti bet kokią savo kvailystę, nes tai mane atitinka ir aš turiu iki galo sekti šį atitikimą. Nes mums atitikimas yra pasakymo "jaučiu ilgesį, troškimą turėti, taigi..." sinonimas. Tačiau atkreipkite dėmesį į tai, ką sako kunigas Giussani: "Iki šios vietos tai yra ne patirtis, bet kažkas, ką žmogus jaučia. Ir tuo viskas nesibaigia: to reiškinio, kuris žmogui sukelia pavydą, pažinimas jį paskatina ir iškelti sau klausimus to, ką jis jaučia, to jo pavydo, to ilgesio atžvilgiu. Visa to poeto prigimtis ima kelti klausimus: ar tai tikrai patenkina? (ar tai visiškai gali patenkinti mano pilnatvės poreikį, kurio aš pats subjektyviai nenulemiu?), ar tai tikras atsakas į mano reikmes, ar tai laimė, ar tai yra tiesa ir laimė? Šie poreikiai kyla ne iš to, ką jis jaučia, bet iš jo pateis, kai jis tai jaučia, iš jo, kai jis susitelkęs ties tuo, ką jaučia, ir tie klausimai vertina tai, ką jis jaučia". Būtent tai ir yra atitikimas. Dabar nuspręskime, kas gi mus atitinka. Kunigas Giussani tęsia: "Čia patirtimi tampa vien grynas jausmas, jis tampa patirtimi tada, kai tuo pačiu metu yra vertinamas pasitelkiant širdies kriterijus: ar tai iš tiesų tikra, ar tai iš tiesų gražu, ar tai iš tiesų yra gera, ar tai iš tiesų yra laimė. Remdamasis šiais svarbiausiais širdies klausimais, šiais didžiausiais širdies kriterijais žmogus valdo savo gyvenimą". Kitokiu atveju jis būtų tik vaikas, sekantis paskui tai, ką jaučia, visai to neįvertindamas! Todėl būtent šis jausmo painiojimas su atitikimu mums galiausiai ir trukdo. Ką gi trukdo? Trukdo atpažinti, koks gi yra Kristaus atitikimas. Aš ne tik nuolatos klystu – ir to jau užtektinai -, bet dar ir nesuprantu tos Kristaus nešamos naujienos. Todėl – kaip sakė Čestertonas – mes manome, jog nematome atsakymo, tačiau iš tiesų nematome pačios paslapties.

1982 metais universiteto studentams kunigas Giussani kalbėjo štai ką: "Žmogus atsakymą supranta tiek, kiek jam svarbus yra pats klausimas. Tik taip galima suprasti atsakymą. Todėl nėra nieko labiau neįtikėtino už atsakymą, pateiktą į klausimą, kuris nėra keliamas". Ir galima iš karto pamatyti, ar žmogus turi šį žmogiškumą, kada tas žmogiškasis elementas yra ir kada jo nėra. Aš vis prisimenu Cleuza pavyzdį, kai ji, vos tik išgirdusi, jog žmogaus net galvos plaukai yra suskaičiuoti (mes visi, septyni šimtai atsakingųjų, buvome ten), iš karto suprato tą neįmanomą

atitikimą, tą skirtumą: “Galime grįžti namo”, pasakė ji Markui. Kodėl ji suprato? Kodėl? Nes jis tą mįslingą dalyką suprato daug geriau nei daugelis iš mūsų išmintingųjų, buvusių ten, daug geriau suprato. Juk ji buvo priblokšta daug labiau nei daugelis iš mūsų, atsakingųjų. Iš ko matėsi, kad ji suprato, t.y. kad jai tikėjimas yra pažinimas? Iš to, kaip ji tai priėmė, ji tai priėmė kaip tikrąjį pažinimą ir patyrė tai tikrovėje prieš visus ir viską daug intensyviau už mus septynis šimtus ten susirinkusių atsakingųjų. Kristaus išskirtinumo, to neįmanomo atitikimo vertinimas yra įmanomas tik tam, kuris turi šį žmoniškąjį elementą. Jeigu to žmogiškumo trūksta, net jeigu ir esame Esaties akivaizdoje, mes ją supainiojame su bet koku daug pastangų nereikalaujančiu patenkinančiu dalyku. Tokiu atveju tikėjimas mums yra nebe pažinimas, mes liekame pasimėtę kaip ir visi kiti. Mes iš esmės nesuprantame, mes, išmintingieji, nesuprantame nieko.

O antrasis dalykas, ties kuriuo norėjau sustoti pakalbėjęs apie atitikimą, yra tas, jog tai yra tam tikro kelio pradžia. *Nes kas gi mane taip atitinka? Kas gi yra Tas*, kuris mane taip atitinka, kai aš įgyju šią patirtį? Kaip jau prieš tai sakiau, mus supa išskirtiniai įvykiai, kurie kartais verčia iškilti klausimą: “Kas gi yra Šitas?”. Tačiau dažnai mes nesileidžiame į tokį kelią ir liekame, kaip tie žydai, neapsisprendę. Paklauskite, ką žydai sakė Jėzui: “Kiek dar mūsų sielas laikysi dvejonėje? Jeigu tu esi Kristus, tai pasakyk mums tai atvirai (išsklaidyk šią mūsų abejonę)”, t.y. jie nori atsakymo, kaip ir mes norime, kad kas nors mums tai paaiškintų, nori atsakymo, kuris pataupytų jų pačių žmogiškumo, jų proto ir laisvės pastangas. Tačiau Jėzus nesutinka (man labai gaila) paaiškinti jiems ir sako: “Aš jums tai jaus sakiau, o jūs netikite. Tad neverta jums to kartoti. Apie mane liudija darbai, kuriuos aš darau savo Tėvo vardu. Tai darbai, tačiau jeigu netikite tuo, jeigu aš nevykdau savo Tėvo darbų, netikėkite manimi, bet jeigu aš juos vykdau, net jeigu ir nenorite tikėti manimi, tikėkite bent tais darbais, kad žinotumėte, jog Tėvas yra manyje, o aš – Tėve”. Penktajame skyriuje jis vėl sako: “Darbai, tie darbai, kuriuos man pavedė atlikti Tėvas, tie patys darbai, kuriuos aš darau, liudija, jog mane yra siuntęs Tėvas”.

Darbų, faktų, liudytojų, šio kitoniško žmogiškumo akivaizdoje mes esame kaip tie žydai. Kaip jaus sakėme pirmiau, tai, ką sakė profesorių indėlį apibendrinamas Nembrinis: lavina plūsta gėris ir dabartyje esančio stebuklo liudijimai, tačiau tvyro tarsi kokia baimė po akimirkos to nebetekti. Tai reiškia, jog, jeigu trūksta žmogiškojo elemento, manome, jog tai dings, nes nežinome, kas tai yra. Tačiau argi žmogui, jeigu jis patyrė ir žino, kad vanduo gali sušlapinti, kiltų klausimas, ar poryt, kai jis pabus ryte, vanduo nebegalės sušlapinti? Taigi tai nėra pažinimas. Mokytojams aš atsakydavau taip: Mūsų baimė kylą tą akimirką, kai užkertame kelią pažinimo vyksmui, pažinimo to grožio, kuris mane užgauna, susidūrimo su kuriuo aš negaliu išvengti. Kas gali baimintis, kad tai neišliks, kad po kiek laiko tai dings? Tas, kas nepriėjo iki tikėjimo. Tas, kas šiuose darbuose, šiame grožyje neįžvelgia Jo esaties ženkle. O kodėl jo neįžvelgia? Nes, kaip tie žydai, sustoja ten, ties regimybė: mato darbus, tačiau nesugeba atpažinti viso to pagrindinių ištakų. Su mumis yra taip, tarsi šis prieš mūsų akis esantis grožis būtų atskirtas nuo Jo, jis neliudija Jo, veikiančio mūsų tarpe: mes visada ženklą atskiriame nuo jo ištakų. Taigi ženklai mums nebepatvirtina, jog Jis veikia, tikėjimas nebėra Jo pažinimas per Jo darbus. Jeigu tai Jis, tai Jis ir pasirūpins parodyti man daugiau ženklų, Jis ir pasistengs likti esantis dabartyje, nes Jis vienintelis pasakė (jeigu mes atpažintume, Kas kuria visą tą prieš mus esantį grožį, mums net nebekiltų klausimas, kaip jis tai padaro): “Aš esu su jumis per visas dienas iki pasaulio pabaigos”. Tai nėra mūsų problema. Todėl aš jums ir sakau: atsipalaiduokite, būkite ramūs, Jis yra. Jeigu mes nepasieksime šio tikrojo pažinimo, mus visada kamuos netikrumo bėdos.

b. Tikėjimo patikrinimas.

Tačiau šis vyksmas tuo dar nesibaigia. Atpažinus, reikia patikrinti tai, ką atpažinome, patikrinti šią mūsų atpažintą Esatį, patikrinti ją per patirtį. Ratzinger'is sako dar štai ką: “Krikščioniškasis tikėjimas nėra kokia nors sistema (nėra tam tikra teorija), jo negalima apibrėžti

kaip kokio uždaro teorinio statinio. Tai yra kelias, o kelią atpažįstame tik imdami juo eiti, tik juo žengdami. Ir tai veiksminga yra dvejopai. Krikščioniškasis įvykis žmogui atsiskleidžia tik bendro keliavimo patirtyje”. Kristus prieš mūsų akis atsiskleidžia tik tiek, kiek atsiskleidžia tame, kaip Jis mus keičia ir lydi, o, “būdamas toks beribis, leidžiasi priimamas tik kaip istoriškas kelias”.

Tad turime leisti tikėjimui atverti savo tiesą mūsų gyvenimams, kad jis galėtų atsiskleisti kaip gebantis palaikyti gyvenimą, atlaikyti susidūrus su aplinkybėmis, nes mūsų Dievas – tai istorijoje, o ne mūsų mintyse apsireiškiantis Dievas. Būtent istorijoje Jis aiškiai parodo, kaip skiriasi nuo visų mūsų stabų.

Todėl, jeigu žmogus nerizikuoja tikrovėje, darbe, patirdamas krizę, sirgdamas, santykiuose su kitais, gyvenimo aplinkybėse, jam negalės prieš akis iškilti ta akivaizdybė, kurios mums reikia, kad remdamiesi protu galėtume priimti Kristų. Nes mums reikia būtent akivaizdžios Kristaus esaties mūsų patirtyje, o ne tam tikrų žodžių kartojimo. Mums taip pat nereikia, kad tai mums paaiškintų kitas asmuo, mes turime patys matyti, kad jis atsilanko gyvenimo aplinkybėse, kad geba palaikyti gyvenimą. Mums reikia ne dvasinio vedimo, bet paragavimo tai patikrinti gyvenimo aplinkybėse. Būtent tai mums gali suteikti tą tikrumą, kurio mums reikia. Tik tas, kas rizikuoja ir leidžiasi į tokį patikrinimą, gali pasiekti tą pažinimo tikrumą, kurio mums visiems reikia. Mes turime patikrinti tai, kad tas, kas tiki Sūnų, turi amžinąjį gyvenimą, kad tada gyvenimas tampa visiškai kitoks ir jau čia žemėje žmogus patiria šimteriopai daugiau. Be viso šito prisišliejimas prie tikėjimo nėra protu pagrįstas, nes mes nepažinome Jo veikimo. Tuo tarpu tie, kas tai patikrina, tą tikrumą gali pasiekti.

Man rašo viena moteris, kuriai gimė nuostabus sūnus, tačiau su Dauno sindromu. Vienai savo draugei ji rašo: “Norėčiau tau pasakyti, kad per šiuos tris ligoninėje praleistus mėnesius aš ir mano vyras priėmėme tas aplinkybes trokšdami apglėbti visą tikrovę tokią, kokia ji pasirodė esanti. Su judėjimu Comunione e Liberazione aš susitikau maždaug prieš dvidešimtį metų, tačiau tik susidūrus su šia aplinkybe, su šiuo įvykiu, man aiškiai atsiskleidė didžiosios Esaties slėpinys. Jis yra, tai faktas, kaip faktas yra ir mano sūnus. Ir šios mūsų pozicijos dėka tapo įmanomi daugybė nuostabių susitikimų, užsimezgusių santykių, atsiskleidė vienybė su mūsų draugais. Todėl mane pribloškė Bendruomenės mokykloje ištarti žodžiai: būti tikrovėje klausiant savęs “Kas gi man ją suteikia?”, būti joje iki galo ir esmingai klausti savęs “Kas mane kuria? Iš ko aš sudaryta?”, trokštant ir laukiant To, kuris mane kuria”.

c. Tikėjimas – tai pažinimo metodas.

Ir tik tai – tai paskutinis dalykas ir jau baigiu – tikėjimą gali vėl susieti su pažinimu. Tikėjimas – tai pažinimo metodas. Šis įtemptas ir neramus kelias, bičiuliai, yra tikrumo ir atskirties tarp žinojimo ir tikėjimo panaikinimo dalis. Istorija yra neveltui, neveltui yra tos aplinkybės, per kurias Slėpinys mums leidžia pereiti Slėpinys. Jos – tai galimybė matyti, kad prieš mūsų akis atsiskleistų tai, kas gi yra Jis, kurį tikime. Šios istorijos dėka mes pažinome Tą, kurį tikime. Mes, kaip ir mokiniai, tikime, nes matėme. Mes tikime ne iš tam tikro sentimentalumo arba todėl, kad nusprendėme tikėti, nusprendėme susikurti sau tikėjimą. Mes Jį matėme veikiant, Jo darbai kalba apie Jį. Ir taip yra panaikinama žinojimo ir tikėjimo atskirtis. Kai ėjome šiuo keliu, mes atpažinome nenuginčijamus Jo esaties bruožus. Ir tai visai kas kita nei tikėjimo susiaurinimas iki religinio jausmo, iki nežinomybės (mes atpažinome su niekuo nesupainiojamus Jo bruožus!) ar religinio jausmo susiaurinimas iki vien jausmo.

Tie, kas priėmė šį kunigo Giussani mums iškeltą iššūkį, kas sutiko nueiti visą tikėjimo kelią kaip pažinimo kelią, tie galės jį liudyti, kaip jį jau mums liudija daugelis kitų. Nes tokiose gyvenimo aplinkybėse, kurių ir mes neišvengiame, kas paaiškėja? Paaiškėja tai, jog niekas, eidamas tuo keliu, negalėjo neįgyti atitikimo patirties, kurią mes įgijome ir vis dar įgyjame. Atitikimas – tai ženklas, kad per Dievo darbus, per nesuskaičiuojamą galybę patirčių, įvykių ir stebuklų mes turėjome galimybę ranka prisilytėti prie Jo esaties mūsų tarpe, juk jie liko mūsų

atmintyje, jie yra kiekvienoje mūsų esybės ląstelėje. Atitikimas kiekviename atskirai, nes kiekvienas žmogus to dėka gali vaikščioti, taigi kiekviename atskirai: jis yra visų širdžių Viešpats, tad yra visų Viešpats. Tad galime daryti išvada, jog krikščionybė, kai žmogus nueina šį kelią, tampa faktu, kurio niekas iš mūsų nebegali atimti, - jis atsilaiko prieš bet kokią krizę, bet kokį smukimą, bet kokį sukrėtimą, ir netgi dar daugiau: bet kokia krizė, bet koks iššūkis yra proga atpažinti jo veikimą. Tai Jo veikiančios esaties pasireiškimas tikrovėje, ne mūsų mintyse ar mūsų įsivaizdavimuose, tai vis didėjantis tikrumas, kad Jis yra, ir todėl kyla tas begalinis dėkingumas Jam už tai, kad mūsų gyvenime Jis yra taip arti mūsų.

Kas už bet kokį kitą dalyką, už bet kokį kitą iššūkį atsiskleidė kaip pats reikšmingiausias? Jis, šis priklausymas Jam, kaip tai vakar liudijo mūsų draugai iš Akvilos, priklausymas šiai Esaciai, kurio niekas negali sugriauti. Mūsų gyvenimo tvirtumas priklauso nuo ryšio su šia Esatimi. Mūsų gyvenimo vertė priklauso nuo šio ryšio, nuo šio artumo: Kas gi esi Tu, kuris taip rūpiniesi manimi, tokiu niekingu?! Tai yra charizmos, kuriai priklausome, didingumas: priklausyti istorijai, tam tikrų įvykių patirčiai, leidžiančioms mums tapti veikėjais, bet ne galios turėjimo prasme, o Esaties pripažinimo prasme, Esaties, kuri atliepia, kuri atitinka mūsų širdies lūkesčius net ir esant visiems šiems gyvenimo sunkumams bei sąlygoms. Todėl visa ši situacija man yra duota tam, kad aš atpažinčiau su niekuo nesupainiojamus Jo esaties mūsų tarpe bruožus, atsiskleidžiančius ne mūsų galvoje, bet gyvenime. Ir tada tampa aišku, kodėl šv. Paulius yra pasakęs: “Su džiaugsmu dėkokime Tėvui, kuris padarė mus tinkamus paveldėti šventųjų dalį šviesoje, kuris išgelbėjo mus iš tamsybių valdžios ir perkėlė į savo mylimojo Sūnaus karalystę” (pal. Kol 1, 12-13). Todėl, kai giedame giesmę, kurią čia giedojome pradžioje: “Kai įsivaizduoju, kad Tu išėjai, tu pasirodai pačioje saulėje, esi ta spindinti žvaigždė, pučiantis vėjas. O jei kas dainuoja, tai dainuoja Tu, jeigu verkia, tai verki Tu, esi upės šniokštimas, esi naktis ir aušra. Tu esi visame kame, esi viskas man. Tu gyveni manyje”. Todėl prašykime: Esatie, kuri visada mane stebini, nepalik manęs niekada.

ŠEŠTADIENIO POPIETĖ – BALANDŽIO 25 D. ANTROJI PASKAITA – KUNIGAS JULIÁN CARRÓN

1. Iš tikėjimo kyla metodas

a) Kažkas, kas įvyksta anksčiau

Pirmoje paskaitoje, bandydami atrasti atsakymą į tą žinojimo ir tikėjimo atskirtį, turėjome prisiminti tai, kas yra krikščionybė: tai įvykis, susidūrimas su bet kokio susiaurinimo atžvilgiu kitokia tikrove. Tačiau jeigu tikėjimas yra pažiniams ir nuolatos reikalauja pasitelkti protą, tai jis visada turi žvelgti į šį jam iššūkį keliantį esamą įvykį. Todėl jau praeitais metais sakėme, jog naujas pažinimas – kaip sako kunigas Giussani – implikuoja bendralaikiškumo tam jį gimdančiam ir nuolatos jį palaikančiam įvykiui sąlygą.

Todėl mes dar ne visiškai išsamiai atsakėme į klausimą, kurį mums kelia situacija, kurioje esame. To padaryti negalėsime tol, kol neatsakysime į šį dar vieną klausimą: kaip krikščioniškasis įvykis išlieka, kaip jis mums lieka visados bendralaikis? Tik atsakę į šį klausimą, galėsime visiškai išsamiai atsakyti į klausimą apie žinojimo ir tikėjimo atskirtį. O norint atsakyti į šį klausimą (kaip gi krikščioniškasis įvykis išlieka?), nepakanka pripažinti to, ką sakėme šį rytą (tai, kad krikščionybė yra istoriškas įvykis). Tai akivaizdu ir iš to, jog daugelyje situacijų, net ir pripažįstant, kad krikščionybė yra istoriškas įvykis, iš šio istoriško įvykio galiausiai lieka tiktai Biblija. Taip nuo įvykio religijos mes iš karto pereiname prie knygos religijos: istoriją mes pametame dėl kelio, įvykis tampa tik žodžiais.

O mes šios problemos svarbą gerai suvokiame (tai mums gali padėti suprasti dar geriau) mus sužavėjusios istoriško įvykio dėka. Šią problemą teko ir vis dar tenka spręsti ir mums. Niekas iš mūsų neabejoja, jog mums ši charizma buvo istoriškas įvykis, susidūrimas su kitoku – kunigo Giussani – žmogiškumu, tačiau dabar, kai jo nebėra mūsų tarpe, klausimas, kaip ta mus praeityje sužavėjusi charizma gali išlikti šiandien, tampa daug svarbesnis, ir mums iš karto kyla pagunda sakyti, jog ji išlieka per tekstus (Bendruomenės mokyklą). Tai, ką turime konkrečiausio, yra ne tik jo asmens prisiminimas (jis laikui bėgant neišvengiamai tampa vis neryškesnis), bet ir jo tekstai, jo knygos.

Knygos tikrai yra be galo geras dalykas – taip mums visados kartodavo kunigas Giussani -, jos mums visam laikui išliks tarsi koku gyvenimo patirties, kurią kunigas Giussani įgijo savo tikėjimo dėka, kanonu ar regula. Bet jeigu jos liks tik knygomis, tai anksčiau ar vėliau atsidursime tokioje pat situacijoje, kaip ir tie žydai, kai išsisklaidė pranašo žodžiai: likusiems vieniems su tekstais, mums beliks juos tik interpretuoti. Būtent tada ir atsirado rašto aiškintojai, Įstatymo mokytojai bei interpretacijos meistrai. O mes gerai žinome, jog tokia rizika nėra vien nebūti dalykai, jog dažnai Bendruomenės mokykla gali tapti būtent tokia, ir labai gerai žinome taip pat ir tai, kokia ji gali tapti nuobodi.

Jeigu tai būtų mūsų likimas, greitai pamatytume, jog esame įsipainioję į savo aiškinimus, esame kaip visi ir kunigo Giussani neįstengiamo suprasti daugiau nei leidžia mūsų gebėjimas suprasti, nes neįstengiamo išsivaduoti iš savo prielaidų, o tokiu atveju charizma jau nebeveiktų. Tačiau jeigu taip būtų, to nepakaktų. Kodėl? Todėl, kad tai nebūtų pakankama palaikyti gyvenimą, jį dominti.

1984 metų vasario mėnesio susitikime kunigas Giussani sakė: “Kas gi gali priversti išlikti meilę sau, švelnumą sau, o todėl ir švelnumą kitiems, meilę likimui, meilę savo ir kitų likimui? Kas gi gali visa tai palaikyti? Apie Kristų kaip tolimą istorinį faktą galima pasiskaityti kaip kokią grožinės literatūros knygą, jis tuo metu gali netgi paskatinti kokiai veiklai, gali sukelti emocijas, gali pažadinti nostalgiją, tačiau jaučiant šį nuovargį, taip lengvai palinkstant į melancholiją, per šį keistą mazochizmą, kurį skatina šių dienų gyvenimas, arba jaučiant šį abejingumą ir cinizmą,

kuriuos įgalina šių dienų gyvenimas, kaip gi įstengsime priimti save ir kitus vien kažkokių žodžių vardan? Negalima ir toliau mylėti savęs, jeigu Kristus nėra esatis, kaip esatis yra motina vaikui, kuris nežino, ką daryti. Jeigu Kristus nėra esatis dabar (būtent dabar!) – tai kunigas Giussani kartodavo primygtinai -, aš savęs ir tavęs negaliu mylėti dabar, šią akimirką. Jeigu Kristus nėra prisikėles, aš esu laikinas, nors man yra likę visi Jo žodžiai ir nors galiu perskaityti visas Jo evangelijas. Turėdamas evangelijų tekstus galėčiau ir nusižudyti, o tuo tarpu jausdamas Kristaus esatį – ne, jausdamas pripažintą Kristaus esatį – ne!”

Todėl mums be galo svarbu aiškiai atsakyti į šį klausimą. Stebėtina, kaip tekste “Kažkas, kas įvyksta anksčiau” yra atsakoma ir į šį klausimą. Mes tai matėme šį rytą, kai šis tekstas mums priminė, jog krikščionybė – tai įvykis, o tai galime patvirtinti mes visi. Tačiau labiausiai pribloškia po to atsirandanti problema: tas didysis perversmas – tai tvirtinimas, jog krikščionybė išlieka kaip įvykis. O tai nėra savaime suprantama. Tekste yra sakoma: susidūrimas su kitokio žmogiškumo esatimi įvyksta anksčiau, ne vien pradžioje, bet ir kiekvieną po tos pradžios sekančią akimirką – po vienerių ar netgi po dvidešimties metų. Pradinis reiškiny, susidūrimas su kitokiu žmogiškumu, iš to kylanti nuostaba turi būti pradiniu ir autentišku kiekvieno raidos momento reiškiniu. Taigi priežastinis veiksnys – kaip yra pabrėžiama tekste – visados yra susidūrimas su kitokiu žmogiškumu, juk be šio susidūrimo nėra raidos. O jokia raida neprasideda tada, kai tas pradinis susidūrimas nepasikartoja, t.y. kai tas įvykis neišlieka.

Todėl prie to, kas buvo pasakyta šį rytą apie bendralaikiškumą, turime pridurti: Kristaus bendralaikiškumas yra ne tik pradžios, bet ir kiekvieno tame kelyje žengto žingsnio sąlyga. Tad aiški yra alternatyva: arba tas įvykis atsinaujina, vėl apsikartoja, arba niekas nepajuda pirmyn, neatsiranda tikras tęstinumas ir charizma užgęsta ir yra užmirštama. Tačiau labiausiai pritrūkta tai, kad, jeigu ji neatsinaujina dabar, tai mes netgi nesuvokiame to, kas su mumis nutiko pradžioje. Jeigu žmogus to susidūrimo su nauja žmogiška tikrove neišgyvena dabar, tai jis nesupranta ir to, kas jam nutiko anksčiau. Tik jeigu tas įvykis vėl pasikartoja dabar, pagilėja pradinio įvykio padarytas įspūdis ir taip atsiranda tęstinumas.

Jeigu tai neįvyksta, mes juk kažką darome, mes tuoj pat tą įvykusį įvykį suvedame į teoriją. Ką reiškia suvesti į teoriją? Tai, kad įvykis tampa teorija, tampa žodžiais, t.y. tie žodžiai užgožia patį įvykį – ir visai nereikia jums aiškinti, kaip dažnai žodžiai užgožia patį įvykį. Na o jeigu ir nesuvedame į teoriją, tai apgraibomis imame ieškoti pakaito tam, kas iš tiesų glūdi to kitoniško dalyko ištakose; pakaito, kurio reikia gyvenimui, nes vien žodžiai negali palaikyti gyvenimo (kaip teigia jis). O koks gi tas pakaitas? Tai perdėtas vartojimas, gašlumas ir valdžia, kaip sakė Eliotas. Bet tai ne todėl, kad esame blogi, ne todėl, kad esame blogesni už kitus, bet todėl, kad tai neišvengiama. Jeigu tas įvykis nėra esantis ir neįstengia pritraukti visos mūsų meilės, visos mūsų širdies, mes imame ieškoti pakaito.

Žmogus gyvena dėl to, kas vyksta dabar. Todėl, jeigu norime sužinoti, ar mūsų tarpe išliks tai, ką Šventoji Dvasia prieš daugelį metų pradėjo per kunigą Giussani, štai mums kriterijus, kurį mums paliko jis: tęstinumas to, kas įvyko pradžioje, atsiranda tik per visados naujo ir nuostabą keliančio - tarsi tai būtų pirmasis kartas - susidūrimo malonę. O jeigu mums vis dar neaišku, tai kunigas Giussani mums pateikia ir antrąją galimybę: kitokiu atveju per tokį nuostabą keliantį susidūrimą vyrauja mūsų mintys. Tai alternatyvi galimybė. Todėl, perspėdamas apie pagundą susiaurinti tai iki tekstų, iki organizacijos, iki Bendruomenės mokyklos, jis pabrėžia, jog pradžios ir tęstinumo metodas nesiskiria, nes metodą visados padiktuoja tikėjimas: taigi iš tikėjimo kyla metodas. Tai reiškia, jog charizma išlieka tame mus dabar nustebinančiame kitokiame žmogiškume. Būtent tas kitoks žmogiškumas nuolatos kartojasi dabartyje, o tai liudija, jog Jis išlieka bendralaikis, ir patvirtina mums, jog mes kunigą Giussani sekame taip, kaip jis mus išmokė. Būtent tas jo kitoniškumas leidžia jam būti esančiam mūsų tarpe.

Skirtumą tarp rašto aiškintojų ir krikščionybės šiomis Velykų dienomis matome nepaprastai aiškiai, nes tai, kas išlieka, yra ne kalbos, ne tekstai, kurių anksčiau nebuvo, bet Jo

esatis, ji dabartyje tęsia tai, kas buvo pradžioje. O kas buvo pradžioje? Visos evangelijos liudija, kaip Kristus skyrėsi nuo Rašto aiškintojų, juk tas jo kitoniškumas visus priblokšdavo. Pirmajame Evangelijos pagal Morkų skyriuje yra sakoma: „Žmonės stebėjosi jo mokslu, nes jis mokė kaip turintis galią, o ne kaip Rašto aiškintojai“. O po penkių eilučių ir dar: „Visi didžiai nustebo ir klausinėjo vienas kitą: „Kas gi čia? Naujas mokslas su galia?!“ o ne pagal Rašto aiškintojus. Tai evangelijoje skaitome daugelyje vietų.

Mes visi girdėjome šiuos tekstus, bet kuo gi skiriasi kunigo Giussani ištikimybė nuo to, kas yra paliudyta evangelijoje, ir kaip šis kitoniškumas išlikdavo, kaip jis išlieka? Mes tai matėme, tai girdime kasdien per šio Velykų laiko šv. Mišias. Galime pabandyti akimirkai susitapatinti ir nemanyti, jog viskas yra savaimė suprantama. Nes tie, kas matė tuos dalykus, su kuo gi jie susiduria? Su kitoniškumu, kuris išlieka istorijoje. Nepaprasta, kai suvoki, kas kasdien vyksta Liturgijoje. Bažnyčia mums leidžia skaityti Apaštalų darbus, kuriuose pasakojami įvykiai, stebuklai, išliekantis kitoks žmogiškumas, žmonių pasikeitimas, ir tuo pat metu mums leidžia paklausti pasakojimų apie pasirodymus – šie du įvykiai vienas kitą nušviečia. Tarsi tikrasis, realus prisikėlimas atsiskleidžia ne tik per pasirodymus – o jie nėra apaštalų haliucinacijos, tai tikri pasirodymai, tai mums įrodo faktai, apie kuriuos šiandien skatote Apaštalų darbuose. O kad jūs apie tuos įvykius nemanytumėte, jog jie visiškai nesusiję su prisikėlusiuoju Kristumi, paskaitysiu jums apie pasirodymus, kad pamatytumėte, jog tie įvykiai, apie kuriuos klausotės (pvz. luošio pagydytas) turi tam tikras ištakas, jie liudija apie Jo esatį. Kaip gi mus kasdien ugdo Bažnyčia! Tik pažiūrėkite, kaip tai išlieka. Taigi tai, ką mums sako kunigas Giussani, yra ne kas kita, kaip liudijimas apie tai, kas yra krikščionybė. Jeigu taip nebūtų, tai būtų visai kas kita.

Turėdami tai omenyje galime suprasti šių rekolekcijų pavadinimo „Iš tikėjimo kyla metodas“ svarbą metodologiniu požiūriu, nes vienintelė galimybė netapti kaip tie rašto aiškintojai, neužsilikti ties interpretacijomis – tai Kristaus išliekamumas laike, Jo bendralaiikiškumas. O tai, kad krikščionybė yra besikartojantis įvykis arba kitaip ji nebebus krikščionybė, tai jau kita kalba, nes Šv. Raštas (Apaštalų darbai ir evangelijos) lieka kaip kanonas to, kas visados bus krikščionybė. Jeigu taip nėra, tai ji nėra krikščionybė, nors mes ir vartotume tuos pačius žodžius.

Tai tas pats, kas vyksta ir tarp mūsų. Kunigui Giussani mirus galėjome imti galvoti, jog mums liks tik jo atminimas arba jo tekstai. Tuo tarpu kiekvienas mūsų gali įsitikinti tuo, kas vyksta: yra liudijama ir vyksta įvykiai. Ir tai būdas, kaip jis išlieka ir toliau mus lydi bei kuria mus kaip vaikus netgi tiek, kad šiandien jis mums yra tėvas labiau nei bet kada anksčiau. Tai visai kas kita nei vien tekstai ir atminimas! Tai negali ir neturi reikšti tos manė čia atvedusios praeities nuvertinimo ar jos reikšmės praradimo. Ji priklauso vieningam planui. Kunigo Giussani charizma dabar yra gyva Šventosios Dvasios galia, o kunigo Giussani asmuo nepriklauso praeičiai.

Šiuos faktus turėdami omenyje galime imti spręsti tokį vieną dviprasmišką klausimą, kuris taip dažnai vis iškyla mūsų tarpe. Klausime „Kaip gi išlieka?“ dažnai glūdi tam tikras netikrumas. Tas „kaip išlieka?“ iš tiesų mums reiškia „Kaip aš tam leidžiu išlikti?“, „Kaip leidžiu išlikti tam mane įtraukusiam įvykiui?“. Pasakodamas apie profesorių liudijimus Nembrinis man pasakė: „Daugelis kalba apie esamą stebuklą, tačiau bijo jo netekti, ir daugelis iš šių pasisakymų baigiasi klausimu [žiūrėkite į tą ką tik minėtą klausimą]: kaip išlieka? Kaip leisti šiam dalykui išlikti?“ Aiškinant šį posakį „Kaip išlieka?“ yra vartojamas posakis „Kaip leisti šiam dalykui išlikti?“. Bet šis klausimas nėra lygus klausimui „Kaip išlieka?“, kurį kelti mus visada mokė kunigas Giussani visai nesijaudinant, kaip leisti jam išlikti, nes tai yra mūsų netikrumas.

Mane pribloškė vienas dalykas, kurio anksčiau, skaitydamas „Kažkas, kas įvyksta anksčiau“, aš nepastebėjau. Jeigu atidžiai paskaitysite šį tekstą, tai pamatysite, jog kunigas Giussani visiškai tuo nesirūpina. Tai tiesiog stulbinantis dalykas. Giussaniui tas „Kaip išlieka?“ yra iš neabejotino dalyko kylantis klausimas. Tarsi norėdamas padėti mums suprasti jis sako „Pažiūrėkite, kaip tai išlieka“, Jis išlieka ne kaip žodžiai ir mokymas, ne kaip kokia organizacija,

bet kaip pasikeitusio žmogiškumo įvykis. Ir nenuilstamai dar pakartoja, jog metodas visada yra tas pats – tai susidūrimas su kitokiu žmogiškumu niekad nesileidžiant į tą savo pagrindinį susirūpinimą “Kaip gi leisti tam išlikti?”. Tas klausimas mumyse kyla iš netikrumo. Primygtinis šio klausimo priminimas mums dar kartą parodo, jog mes nesupratome, kas mums atsitiko, jog mums tikėjimas nėra tas pažinimo kelias, jog dar tebėra ta žinojimo ir tikėjimo atskirtis, tad mes ir toliau manome, jog jį kuriame mes, jog mes viską palaikome – būtent dėl to ir turime susirūpinti.

O tu, kaip išlikti, pasirūpins pats prisikėlusysis Kristus. Tai ne mūsų problema. Mūsų užduotis – atpažinti jį visada, kai su juo susiduriame. Todėl taip priimama krikščionybė yra tiesiog stulbinantis dalykas, ir todėl ji nuolatos daro iššūkį mūsų laisvei per šį esamą kitoniškumą. Šis kitoniškumas – geras dalykas, tai Kristaus prielankumo mums ženklas, tai ne koks dalykas, kurio reikia saugotis, ir todėl ji mums daro iššūkį. Tas bendralaikis dalykas kiekvienam iš mūsų daro iššūkį suteikdamas mums alternatyvą: arba, į praeitį žvelgiant tarsi į kokį stabą, griebtis to, kas jau yra žinoma, turėti tam tikrus tekstus ar tam tikrą mokymą, arba atsiverti tam, kas nenumatyta, - kaip tai vyksta dabar – ir būti pasirengusiems sekti tuo, ką Kristus daro šiandien, tą vis kitokį būdą, kaip Jis pasireiškia. Tai yra tikrasis apsisprendimas, nes susidūrus su naujove visados yra rizika imti tos naujovės bijoti. Kaip puikiai tai nusako Luzi's viename Tylos ir Irenos pokalbyje. Tyla sako: “Tai liaupsių vertas žmogus, tačiau jo tikėjimas eikvoja pats save ir neteikia jam džiaugsmo, ir jis pernelyg bijo pokyčių”. Irena atsako: “Jis bijo pasaulio, kurio nepažįsta, baiminasi naujovių, kurios pasirodo jo horizonte. Nes tai esi Tu, o Kristau, per visas gyvenimo dienas”. Ta naujovė, kuri pasirodo horizonte.

Tos alternatyvos, prieš kurią esame, nebegalima nusakyti aiškiau kaip tik taip, kaip ją nusako Jėzus palyginime apie du sūnus: “Kai atėjo į šventyklą ir pradėjo mokyti, prisiartino prie jo aukštųjų kunigų ir tautos seniūnų, kurie klausė: „Kokia galia tai darai? Kas tau davė šitą galią?“ Jėzus atsakė: „Ir aš noriu paklausti jus vieno dalyko. Jei man atsakysite, ir aš pasakysiu, kieno įgaliotas tai darau. Iš kur buvo Jono krikštas? Iš dangaus ar iš žmonių?“ Jie samprotavo: „Jei pasakysime – iš dangaus, jis mums prikiš: 'Tai kodėl juo netikėjote?' O jei pasakysime – iš žmonių, reikės bijoti minios, nes visi laiko Joną pranašu“. Todėl jie atsakė Jėzui: „Mes nežinome“. Tad ir jis atsakė: „Tai nėra aš nesakysiu, kokia galia tai darau“. [Ir pridėjo šį palyginimą] „Kaip jūs manote? Vienas žmogus turėjo du sūnus. Kartą jis kreipėsi į pirmąjį, sakydamas: 'Vaike, eik ir padirbėk šiandien vynuogyne'. Šis atsakė: 'Nenoriu', bet vėliau pasigailėjęs apsigalvojo ir nuėjo dirbti. Paskui tėvas kreipėsi į antrąjį sūnų tais pačiais žodžiais. Šis jam atsakė: 'Einu, viešpatie', bet nenuėjo. Katras iš jų įvykdė tėvo valią?“ Jie atsakė: „Pirmasis“. Tuomet Jėzus tarė jiems: „Iš tiesų sakau jums [Ką tai reiškia? Kam jis tai kalba? Jis kreipiasi į aukštuosius kunigus ir seniūnus – tai tie, kurie iš pradžių sakė “taip”, o paskui “ne”. Tuo tarpu muitininkai ir iš karto pasakė “ne”, niekad nekreipė dėmesio į įstatymą, tačiau Jo akivaizdoje visgi ištarė “taip”]: muitininkai ir ištvirkėlės greičiau už jus pateks į Dievo karalystę. Nes Jonas atėjo pas jus teisybės keliu, bet jūs netikėjote juo. O muitininkai ir ištvirkėlės tikėjo. Bet jūs, nors tai matėte, nėra vėliau neapsigalvojote ir netikėjote juo”.

Mums, kaip ir šiems aukštiesiems kunigams, kyla tokia grėsmė. Mes turime apsispręsti, nes, kaip ir jie, galėtume galvoti: ‘Mes tai jau žinome, mes jau žinome kuriuo keliu eiti. Tad kodėl turėtume tikėti šituo?’ arba, susidūrę su tuo, kas vyksta, galime būti kaip tie muitininkai, nes istorija, kurią išgyvenome, mus atvedė čia, kad išmokytų mus būti dabar vykstančio Slėpinio akivaizdoje. Jeigu nebūsime atvirai tam, kas vyksta dabar, tai mūsų istorija, užuot padėjusi, mums tik trukdys, nes mus valdys labiau turėjimas nei atvirumas. Todėl aiški tampa Jėzaus kvietimo svarba: “Aš šlovinu tave, Tėve, dangaus ir žemės Viešpatie, kad paslėpei tai nuo išmintingųjų ir gudriųjų, o apreiškei mažutėliams, paprastiesiems.” Taigi paprastieji yra tikrieji išminčiai ir gudrieji, tai tie, kuriuose praeitis davė vaisių – įgalino atsiverti, išugdė būti to įvykio, kuris vyksta dabar, akivaizdoje. Todėl ta praeitis visados yra patikrinama dabartyje.

Bet ar aš pasirengęs tam, kaip Slėpinys, charizma dabar man atsiskleidžia? Tai tikrasis iššūkis, kurį mums kelia kunigas Giussani: tas kitoks dabar vykstantis žmogiškumas išlieka tokiu pat būdu. Ar mes esame pasirengę?

b) Ne aiškintojai, o liudytojai

Todėl tai, ko mums reikia, yra ne aiškintojai, o liudytojai. Sąmoningas tikėjimo metodo suvokimas mums aiškiai parodo, jog tai, ko mums reikia, yra ne aiškintojai, bet liudytojai, nes mums reikia ne žmogaus, kuris tai paaikšintų, bet to, kuris liudytų tuos dabar vykstančius pokyčius. Kitoku atveju mes pasiliksim ties savo mintimis. Kaip matėme per visus šiuos mėnesius, net ir dalyvaudami Bendruomenės mokykloje mes galime nusižengti tam metodui, apie kurį mums kalba Bendruomenės mokykla. Pažiūrėkite, kas nutinka, kai Bendruomenės mokyklą veda liudytojas... nes svarbu ne tai, ar mums reikia Bendruomenės mokyklos, bet tai, kad, kai esu pasirengęs priimti tai, kaip Jis mane nustebina dabar, tada galime dalyvauti tokioje Bendruomenės mokykloje. “Iš tikėjimo kyla metodas” buvo pasakyta: “Svarbiausia Bendruomenės mokyklos aplinkybė – tai kažkas, kas “mokytų”, kuris vienas ar keletas, kuriuos tas pradinis susidūrimas vis atsinaujintų ir prasiplėstų, tapdamas paskata ir kituose pasikartoti tai pradinei nuostabai. Reikia, kad Bendruomenės mokyklai vadovaujantis žmogus perteiktų patirtį, kurioje atsinaujintų pradinė nuostaba, o ne atliktų tam tikrą vaidmenį ar užduotį. Patirties perteikimas negali prasidėti savęs kaip vaidmens suvokimu, negali išeiti iš savęs kaip šeiminingo ar pranašesniojo suvokimo [kaip tai yra rašto aiškintojų atveju], pretenzingai siekiant mokytį, nes moko vien tik Šventoji Dvasia, tai Šventoji Dvasia duoda pirmąjį impulsą ir jį nuolat atnaujina. Tas, kas vadovaudamas Bendruomenės mokyklai perteikia patirtį, kurioje kartojami pradinė nuostaba, daro tai pripažindamas teisingais tuos žodžius, kurie yra vartojami”. Taip yra todėl, kad krikščionybėje turinys ir metodas sutampa, kaip tai neseniai pasakė Benediktas XVI: “Žodžio įsikūnijimo slėpinyje, t.y. tame fakte, kad Dievas tapo žmogumi kaip mes, glūdi tiek krikščioniškosios žinios turinys, tiek ir metodas”. Ir to mums reikia, ir būtent tai galėtų duoti atsaką tam poreikiui, kurį jaučia kiti su mumis susitinkantieji, nes taip ir mes galime tapti liudytojais, nes tik tai krikščionybę kaip įvykį šiandien daro aktualią visiems žmonėms.

Stulbina, kai pamatai, kaip Evangelijoje pasitelkiant posakius, kurie išreiškia atsitiktinumą, yra aprašomas tas liudijimas: “Prie Jo pasiklausyti prisiartino muitininkai ir kiti nusidėjėliai”. Jėzui tokiu būti leido tam tikras visa kita nugalintis žavesys: jie ne pasitraukė, bet prisiartino. Atrodo banalu apie tai galvoti, bet tuo viskas pasakyta. Viskas yra toje manieroje kalbėti viešai, gyventi, būti tikrovėje, tad žmonės ir prisiartindavo. Jo esatis istorijoje išlieka per tuos, kurie taip gyvena, kurie traukia savo gyvenimo būdu. II Vatikano susirinkime taip teigiama kalbant apie liudytojus: “Tų, kurie nors ir yra tokios pat kaip mes žmogiškos prigimties, bet vis dėlto yra tobuliau perkeisti pagal Kristaus paveikslą, gyvenime Dievas žmonėms skaisčioje šviesoje atskleidžia Savo esatį ir Savo veidą. Juose mums kalba Jisai pats, Jisai pats mums duoda Savo karalystės ženklą, karalystės, į kurią, būdami apsupti tokios daugybės liudytojų ir girdėdami tokį Evangelijos tiesos tvirtinimą, esame stipriai traukiami”. Taip yra sakoma apie liudytoją, kuris yra kitaip persakantis tai, ką sako Evangelija. Apie tai kalba ir kai kurie puikūs Giovanni's Parravicini knygos “Laisvi” liudijimai: ten pasakojama apie vieną žmogų, kurį iš vieno kalėjimo turėjo perkelti į kitą, nes praėjus tam tikram laikui kalėjime į krikščionybę atsiversdavo netgi sargybiniai. Arba apie teisėją komunistą, kuris savo motiną atveda į vieną iš mūsų namų, nes, pasak jo, “Taip, kaip elgiatės jūs su žmonėmis, nesieltis daugiau niekas kitas”. Apie kinus budistus, kurie nustebinti krikščionių gyvenimo grožio, vienoje parapijoje paprašo laidotuves surengti bažnyčioje. Tai vis to traukiančio dalyko, to, kaip jis išlieka, liudijimas dabartyje. Ir čia Péguy mums įvardijo amžintąjį krikščioniškojo metodo liudytoją: “Jėzus nesiskundė esama laikų dvasia, jis sukūrė krikščionybę”, į tikrovę įvesdamas tokią esatį. Ta esatis atrodė menkniekis,

beveik gležnas daigelis – kaip sakėme šiais metais -, tačiau ji tapo šio iki mūsų ir į kiekvieną iš mūsų atkeliavusio kitoniškumo pradžia.

c) Sekimas ir paklusnumas

Sąlyga tapti liudytoju – tai sekimas, nes liudytojas yra tas, kuris seka tai, kas vyksta. Pribloškia Apaštalų darbai, kai juos paskaitai ar jų pasiklausai. Po luošio išgydymo Petras ir Jonas suimami ir nuvedami į aukščiausiąjį teismą Sinedrioną. Tada Petras, pilnas Šventosios Dvasios, tarė: “Tautos vadovai ir seniūnai! Vardu Jėzaus Kristaus Nazariečio, kurį jūs nukryžiuote ir kurį Dievas prikėlė iš numirusių, šis vyras jūsų akivaizdoje stovi sveikas”. O pabandžius jiems paliepti nebekalbėti tokių dalykų, Petras ir Jonas atsako: “Spręskite patys, ar teisu Dievo akivaizdoje jūsų klausyti labiau negu Dievo! Juk mes negalime tylėti apie tai, ką esame matę ir girdėję“. Ką jiems reiškia klausyti ir paklusti? Tai reiškia pripažinti tai, ką jie patyrė ir girdėjo: nereiškia būti geresniais, bet pripažinti tai, ką jie patyrė ir girdėjo, ką Dievas darė jų tarpe. Jie tęsė... mokiniai ir toliau dalyvavo Kristaus įvykyje per tai, kas vyko tuo momentu. Tas stebuklas liudijo, jog Kristus išliko esantis, bet ta jo esatis buvo visiškai kitokia: jis liko esantis per stebuklą, o ne per savo žemiškąją esatį, ne per pasirodymą. Stebina tai, kaip mokiniai buvo pasirengę pripažinti Jį ir jo veikimą. Kaip sako kunigas Giussani: “Reikia Kažko, kas įvyksta anksčiau, o visa tai yra tik to Kažko priemonė. Reikia, kad vėl pasikartotų tai, kas įvyko pradžioje: reikia ne ‘to, kaip’ tai įvyko pradžioje, bet ‘to, kas’ įvyko pradžioje”. Tai gali vėl įvykti šiandien kitokiomis aplinkybėmis, bet per tą kitoniškumą vėl įvyksta ‘tai’, ne ‘koku būdu’, bet ‘tai’, kas įvyko pradžioje: susidūrimas su kitoku žmogiškumu, kurio metu tas pats pradžioje juos sujaudinęs įvykis atsinaujina ir todėl mums kelia iššūkį. Tik tokiu būdu, tik sekant tai mes nuolatos būsime liudytojai dabartyje to, kas vyksta dabar.

Kaip sako kunigas Giussani: “Tai nėra draugija, jeigu tai nėra paklusnumas, jeigu tu ja neseki. Draugiją sudaro ne tas, kas veda, bet Dvasia, kuri yra įkvėpta kiekvieno širdyje’. Tačiau kunigas Giussani išdrįsdavo ir pasakyti: “Bet vedlys visgi esu aš” ir iš karto, kad niekas nepasipiktintų, paaiškino, jog – atsispiriant bet kokiai asmeniškumo pagundai suvokiant paklusnumą - sekimas yra ne sekti kokį žmogų, negalima sekti žmogaus, ne žmogų mes sekame, mes sekame to žmogaus išgyvenamą patirtį. Todėl ji yra laisva nuo žmogaus. Būkite atidūs, nes asmeniškumas yra bet kokios asociacijos blogybė. T.y. jis išlieka taip pat, pagal tokį pat metodą, to dėka to kitokio žmogiškumo, kuris išlieka dabar ir kurį sekti mums yra mestas iššūkis arba tada galime likti prisirišę prie kažko kaip nuosavybės.

2. Vilties žiedas

Todėl šios atskirties tarp žinojimo ir tikėjimo panaikinimo ženklas – tai pasiekti tikrumą ta Esatimi, kuri galėtų palaikyti gyvenimą. O tai mes matome vilties atveju.

Taigi antrasis dalykas – vilties žiedas.

“Jeigu tikėjimas – tai tikros Esaties pripažinimas, jeigu tikėjimas yra Esaties pripažinimas įsitikinus, tai viltis yra iš šios Esaties kylančio tvirto įsitikinimo ateitimi pripažinimas” - taip mes kalbėjome Bendruomenės mokykloje. Iš tikėjimo tarsi žiedas prasiskleidžia viltis. Mūsų tarpe yra daugybė šios vilties ženklų, tačiau Bendruomenės mokyklos pradžioje aiškiai iškilė dviprasmybė suvokiant tą viltį. Daugelis pasisakymų Bendruomenės mokykloje parodė, jog viltis yra suvokiama kaip tam tikras mūsų gebėjimas, kaip mūsų vidinių resursų padarinys, juk vos pradėdame suprasti, kad kažko neįstengsime padaryti, viltis žlunga, taigi atramos taškas esu aš pats. Tik pažiūrėkite: Bendruomenės mokyklą mes panaudojame prieš tai, ką Bendruomenės mokykla liudija. Kadangi Bendruomenės mokykloje skaitoma knyga negali pasipriešinti tam mūsų jos susiaurinimui, tada reikia liudytojų, kurie galėtų kovoti su šiuo susiaurinimu, nes to neturint, kai matome žlungant mūsų vidinius resursus, lieka tik žodis “kažin”, todėl, kad prigimtinį tikrumą išreiškiantis žodis yra šis “kažin”. Kokie teisingi yra šie Péguy žodžiai,

teigiantys, kad “norint turėti viltį reikia gauti didelę malonę”! todėl viltis yra tikėjimo, to, ar mes gavome tikėjimo malonę, t.y. pripažinome esančią Esatį, testas, patikrinimas.

Popiežius mums tai priminė Velykų dieną: “Širdingai jus visus sveikinu su šv. Velykomis pasitelkdamas šv. Augustino žodžius “resurrectio Domini spes nostra” (Viešpaties prisikėlimas yra mūsų viltis). Tai tvirtindamas vyriausiasis vyskupas savo tikintiesiems paaiškina, jog Jėzus prisikėlė tam, kad mes, nors mums ir lemta mirti, nenusimintume manydami, kad su mirtimi gyvenimas visiškai pasibaigia. Kristus prisikėlė tam, kad suteiktų mums viltį. Taigi prisikėlimas nėra kokia nors teorija, tai yra tikras istorinis dalykas, kurį atskleidė žmogus Jėzus Kristus per Savo Velykas, per Savo perėjimą, nutiesusį naują kelią tarp žemės ir dangaus. Tai nėra nei mitas, nei svajonė. Tai nėra nei kokia vizija, nei utopija. Tai ne kokia pasaka, bet unikalus ir nepakartojamas dalykas. Jėzus iš Nazareto, Marijos sūnus, kurį penktadienio vakarą nuėmė nuo kryžiaus ir palaidojo, pergalingai išėjo iš kapo. Ir iš tiesų, pirmajai dienai po šabo brėkstant Petras ir Jonas rado kapą tuščią, Magdalietė ir kitos moterys susitiko prisikėlusį Jėzų, jį laužiant duoną atpažino ir tie du mokiniai iš Emauso. Jeigu Kristus nebūtų prisikėlęs, tuštumai būtų buvę lemta užgožti viską. Jeigu užmirštame Kristų, tai bet kokia jo suteikta viltis lieka tik iliuzija”.

Todėl, jeigu mes iš tiesų negalime pripažinti, kad Kristus prisikėlė, jeigu negalime nugalėti šios žinojimo ir tikėjimo atskirties, tai negalime turėti vilties. Jeigu nėra tokio tikrovės dalyko, prisikėlimo kaip tikrovės fakto, liudijamo to pasikeitimo, kurį mes galime stebėti dabar kaip jį galėjo stebėti ir tie, kurie su krikščionybe susidūrė iš karto po prisikėlimo, pripažinimo, tai viltis yra negalima. Tik todėl, kad jis prisikėlė, kad yra, mes dabar galime nagrinėti šį didį klausimą. Kaip buvo sakoma Bendruomenės mokykloje: ar šie mano širdies troškimai bus patenkinti ar ne? Tai yra esmė. Šie iš širdies poreikių kilę troškimai, šie begalybės troškimai iš tikrųjų bus išpildyti tik tiek, kiek žmogus yra atsiduoda, pasitiki ir atsiduoda esačiai, kurią mums nurodė tikėjimas, t.y. prisikėlusiojo Kristaus esačiai. Tai reiškia, jog mano troškimas išsipildo tik tie, kiek aš atsiduodu tai Esačiai, kurią pripažino tikėjimas. Širdies poreikiai byloja, kad širdies objektas egzistuoja, tačiau tikrumas tuo, kad tai įvyks, negali kilti iš mūsų širdies, tikrumas, kad tai įvyks, gali kilti tik iš tos tikėjimo pripažintos Esaties. Tai ne mes, bet Jis, ta tikėjimo pripažįstama išskirtinė Esatis. Todėl atsakymo į kiekvieno iš mūsų troškimą forma yra pats Kristus. Kristus yra vienintelė mūsų širdies troškimų išsipildymo viltis. Tik Jis vienas, tik Jis gali iš tiesų išpildyti, patenkinti tą mūsų jaučiamą meilės troškimą, tą mūsų laimės troškimą, niekas kitas negali patenkinti mūsų iš tikrųjų. Todėl viltis – tai širdies troškimų išsipildymas. Tik Jis vienas gali patenkinti, iš tiesų išpildyti tuos širdies troškimus. Todėl visi žmonės dega troškimu, tačiau kaip sunku rasti žmogų, kuris galėtų pasakyti: “Dieve, tu esi mano Dievas, tavęs aš ieškau, – mano gyvastis tavęs ilgisi, mano kūnas tavęs trokšta, – kaip sausa, pavargusi ir perdžiūvusi žemė” (Ps 63, 2), sąmoningai suvokdamas, jog tik Jis gali išpildyti šį troškimą. Todėl, jeigu žmogus tai staiga supranta – taip kunigas Giussani sakė knygoje “Affezione e dimora” -, reikia šlovinti Kristų, nes Kristus yra. Svarbiausias dalykas, kuriam turite save paraginti, - tai džiaugtis akivaizdybe, jog egzistuoja aukščiausias laimės elementas, kuris tapo žmogumi, tai Kristus, džiaugtis, kad egzistuoja Kristus”. O kas gi tuo gali džiaugtis iš tikrųjų? Tas, kas suvokia, kokia gi tikroji širdies troškimo prigimtis – apie tai jau kalbėjome šį rytą.

Tačiau vienas iš didžiausių sunkumų, kuriuos pastebėjome Bendruomenės mokykloje, kilo skaitant skyrelį apie neišvengiamai atsirandantį netikrumą. Tvirtas tikėjimas gimdo tvirtą viltį, tačiau tai, kaip ta tvirta viltis mummyse atsiranda, palieka tarsi kokį nuklydimą – teigia kunigas Giussani -, palieka tarsi kokią kankinantį svyravimą, abejonę, kuri iš tiesų yra ne abejonė, bet netikrumas, nes žmogus neįstengia įsivaizduoti, niekaip apibrėžti, kokia gi ta ateitis bus. Todėl atsiranda tas neišvengiamas netikrumas, nes egzistuoja šis perėjimas, kaip ir atstumas tarp akimirkos, kai į susitikimą su šia Esatimi įsilieja viltis, ir akimirkos, kai išsipildo. Mes tai matėme “Judo monologe”: “Ėjo dienos, o Jo karalystės vis nebuvo. Aš jau jam buvau atidavęs viską, o Jis mane apgavo”. Judas įsivaizdavo, kaip Jis turi išpildyti tą viltį, kurią jame įžiebė, o tuo tarpu –

kaip sako mūsų giedotos giesmės žodžiai – “tą laiką, kada prasikals daigelis, žino tik mano Viešpats”.

Todėl yra dvi galimybės: arba atsiduoti į Dievo rankas, arba patiems ieškoti sprendimo. “Kristuje apsiरेiškusio likimo galiai, Kristaus galiai atsiduodančiame gyvenime vyrauja džiugesys. Tuo tarpu alternatyva tokiam gyvenimui, kai to atsidavimo ir tikrumo nėra arba jie yra menki, yra rauda. Tačiau tai ne kenčiančio vaiko širdį draskanti rauda, o rauda, kuri apsunkina širdį ir ausis tų, kurie ją girdi, ji apsunkina visų mus supančiųjų gyvenimą, o mūsų gyvenimas tampa bausme kitiems. Gyvenimas tampa rauda”. Todėl turime apsispręsti, ar atsiduosime šiai tikėjimo pripažintai ir troškimą, pažadą pagal planą, kurį sukūrėme ne mes, išpildančiai Esačiai, ar pasirinksime raudą. Ir čia turime vienas kitą remti ir vienas kitam padėti. Tačiau kaip?

Šio vilties įvykio vieta yra bažnytinė draugija. “Bažnytinė” reiškia žmones, kurie susiburia dėl to, dėl Kristaus. Mūsų draugija yra tik draugų susibūrimas. Tačiau būkime atidūs, kaip suprantame santykių tarp šios draugijos ir mūsų... mūsų įsipareigojimo, to, apie ką kalbėjome šį rytą. Kunigas Giussani sako: “Tikrumas tuo, ką sutikai, arba yra protingas, t.y. tu suvoki to tikrumo motyvus, vertę to, kas yra sakoma, bei to svarbą, arba yra neprotingas, taigi tu nesupranti vertės, nesupranti ir todėl bijai ateities”. Matote? Jeigu žmogus nesupranta, jeigu tikėjimas nėra pažinimas, jis bijo ateities. “Apie tai kalbėjau, kai draugiją lyginau su utopija. Jeigu draugiją laikai utopija, sapnu, jeigu į ją taip žiūri, tai bijai ateities (kažin, ar tai įvyks, ar ne). Tuo tarpu jeigu draugija tau yra pripažinta vieta – dėmesio! -, kurioje protas ir laisvė yra apsaugoti, kur jie yra pagrindžiami, kur jie visiškai išsiskleidžia, tada ne”. Tada baimė nepaima viršaus. Draugija neturi atleisti mūsų nuo proto ir laisvės panaudojimo: ji turi būti vieta, kurioje šie dalykai yra apsaugojami ir pagrindžiami. Kunigas Giussani tęsia: “Jeigu draugija yra laikoma santykio su Kristumi vieta, tada ji tau leidžia tapti tikru, įsitikinti. O jeigu tu jos tokia nelaikai, tada lieki vargšu apgautu žmogumi (utopija). Dabar, esant tokiai visuotinei katastrofiškai situacijai, vyraujant tokiai visuotinei sumaiščiai, kai trūksta tikrumo, kai trūksta pozityvių dalykų, idealų, esant tokiam jausmų skurdumui, vienintelis dalykas, apie kurį galėtų pagalvoti žmogus ir kuris jam teiktų paguodos, - tai būrimasis draugėn. Kaip sakė Eliot’as: “Susiburti kartu vieni šalia kitų”. Vienoje Eliot’o kūrinio “La Rocca” vietoje yra klausama: “Ką manote apie šį miestą, kurį pastatėte? Ten mes buriames kartu vieni šalia kitų, ir taip kūno šiluma kiek sušvelnina tą gyvenimo nereikšmingumo šaltį”. Yra vienas būdas būti kartu, tačiau jis nėra teisingas, nėra tinkamas. Todėl turime būti kartu, kad padėtume vieni kitiems pripažįstant, apsaugant protą, nes tai leidžia mums įveikti tą žinojimo ir tikėjimo atskirtį, kad tokiu būdu pasiektume tą tikrumą, leidžiantį mums tarti: “Esu įsitikinęs, kad Tas, kuris manyje pradėjo gerą darbą, tęs jį ir toliau ir užbaigs iki Jėzaus Kristaus dienos”.

3. Kultūra ir misija

Tačiau galutinis šios žinojimo ir tikėjimo atskirties įveikimas – apie tai dabar užsiminsiu tik trumpai, o rytoj ryte prie to dar sugrįšiu - glūdi tame, kaip yra suprantama mūsų kultūrinė išraiška, t.y. mūsų kultūra. Jeigu norite suprasti, ar tikėjimas yra tikrasis pažinimas, ar yra įveikta žinojimo ir tikėjimo atskirtis, pakanka pažvelgti į tai, kaip mes žiūrime į tikrovę, į tikrovės dalykus, kokie mūsų santykiai su visais tikrovės dalykais. Šis žvilgsnis į dalykus, į aplinkybes ir yra tai, ką mes vadiname kultūra, mūsų požiūris, kuriuo remdamiesi viską išgyvename. Todėl kultūra ir yra patikrinimas to, ar žinojimo ir tikėjimo atskirtis yra įveikta ar ne. Jeigu žinojimo ir tikėjimo dvilypumas išlieka mūsų požiūryje į žmoną, ligą, krizę, darbą ir t.t., tada reiškia, jog esame kaip visi. Tačiau jeigu mūsų požiūrį valdo ta į tikėjimą įsiliejusi naujovė, tada mūsų gyvenimas tampa visai kitoks. Todėl, kad tam tikra kultūra gali atsirasti tik iš gyvenimo skonio, - taip sako kunigas Giussani. Naują kultūrą mes kuriame tik tiek, kiek išsiskleidžia mūsų gyvenimo patirtis. Tai ne erudicijos, bet sąmoningumo klausimas. O tas sąmoningumas pasireiškia visame

tame, prie ko prisiliečiame. Todėl, norint pasauliui liudyti, norint gyventi šia misija, reikia parodyti kitiems, jog pasikeitei. Kito kelio nėra.

Péguy – ir jau baigsiu – sako: “Dievui reikia mūsų. Dievui reikia Jo kūrinio. Jis, taip sakant, save tam pasmerkė. Jam trūksta mūsų, trūksta Jo kūrinio. Tam, kuris yra viskas, reikia to, kuris yra niekas. Tam, kuris gali viską, reikia to, kuris negali nieko. Tas, kuris yra viskas, yra niekas be to, kuris yra niekas”.

Šį vakarą, po vakarienė grįšite į savo viešbučius. Rekolekcijų grupėms užduotis – surinkti klausimus, kurie kilo išklauius šias dvi paskaitas. Atsakingieji šių Rekolekcijų vadovams turi pateikti vieną svarbiausią, labiausiai dominantį klausimą. Jį perduosite taip, kaip viešbučių vadovams nurodė Sekretoriatas.

Klausimų aptarimas vyks rytoj ryte, ne šį vakarą. Arba juos galite aptarti patys ir tada rytoj visi važiuosim namo. Taigi šį vakarą asamblėja skirta tik surinkti klausimams, o rytoj ryte susirinksime aptarti ir atsakyti į užduotus klausimus.

SEKMADIENIO, BALANDŽIO 26 D. RYTAS

Kun. Pino. Mes nežinome, kaip tai atsitiko prieš du tūkstančius metų, kelintą valandą, kokiam Mergelės namo kamputyje, tačiau, būdami maži, trokšdami prasmės, tiesos, meilės, pozityvumo, esame nuolankiai įsitikinę, kad tai, kas vyksta dabar, yra tai, kas prasidėjo tą akimirką. Vyksta ne „kaip“ atsitiko, bet „tai, kas“ atsitiko.

Viešpaties angelo malda

Maldos

Asemblėja

Davide Prosperi. Gavome daug klausimų ir nutarėme, kad daugiausiai buvo klausama apie tris pagrindinius dalykus. Pirmasis: kas yra atitikimas? Antrasis susijęs su prašymu giliau panagrinėti vieną klausimą, daug kartų kartotą abiejų paskaitų metu, apie žmogiškumo trūkumą. Trečiasis yra askezės darbas. Tai akivaizdžiai pribloškia, nes prisimenant, kaip per šiuos ilgus metus nuolat buvo kalbama apie „aš“, norisi paklausti: kodėl ir toliau nesuprantame?

Pradėsiu nuo pirmojo klausimo: „Supratome, kas nėra atitikimas, nujaučiame, kad tam, jog instinktyvus atitikimas taptų patirtimi, reikia jį įvertinti. Taigi, kas yra atitikimas?“.

Julián Carrón. Iš pradžių pasiaiškinkime, kas yra patirtis, nes neskyrę tam laiko, neturėsime priemonės žengti žmogiškumo keliu. Iš čia ir kyla visos bėdos, iš būdo, kaip dalyvaujame Bendruomenės mokykloje, kaip gyvename. Tokiu būdu niekas neduoda naudos, nes jei neįvertiname viso to, ką patiriame gyvendami (nesuvokiama, kaip galima vertinti nematant atitikimo), nežengiame žmogiškumo keliu.

Prisimenu, kad šis klausimas susitinkant su judėjimu man buvo turbūt pats svarbiausias: aš gavau priemonę, padedančią eiti manuoju žmogiškumo keliu. Be šito net ir tikėjimo negalima suprasti. Todėl skirkime tam kelias akimirkas, kad nuo to pradėtume. Nes tai nėra dvidešimtosios kunigo Giussanio knygos paskutinio puslapio paskutinė išnaša! Tai Kelio pradžia: kas yra patirtis.

Pasitelkę tinkamas technines priemones, pamėginkime grįžti į mokyklą, bičiuliai!

PATIRTIS

Kunigas Giussani sako (kaip vakar girdėjome), kad paprastai patirtį sumenkiname iki bandymo. Man atrodo, kad iš klausimo galima suprasti: neužtenka tik bandyti, kad tai būtų patirtis.

BANDYTI

Savo studentams pateikdavau tokį pavyzdį: įsivaizduokite, kad mokomės tam tikrą matematikos uždavinių sprendimo būdą, paaiškinęs jį mokytojas užduoda namų darbus. Ar prisimenate, ką darydavote būdami maži? Pareidavote namo ir mėgindavote išspręsti uždavinį. Ar pabaigę namų darbus būdavote įsitikinę, kad gerai juos išsprendėte? Aišku, kad ne. O pamėginę penkis kartus išspręsti tą patį uždavinį, žinodavote, kad penktasis sprendimas yra geresnis už pirmąjį? Ne. O išsprendę uždavinį du šimtus tūkstančių kartų? Ne. Ką tai reiškia? Kad vien tik bandydamas (t.y. daugybę kartų mėgindamas išspręsti uždavinį) negaliu būti tikras, kad kažko išmokau.

Gyvenimas gali virsti mėginimų, išbandymų krūva, iš kurios nieko neišmokstame. Ar suprantate, kodėl kun. Giussani primygtinai tai kartoja? Jei mes užstrigsime tik ties mėginimais, gyvenime nieko neišmoksime, neišgausime patirties.

Kad badymai taptų patirtimi, reikia antrojo veiksnio – vertinimo.

BANDYTI + VERTINTI

Sugrįžkime prie mūsų pavyzdžio: kitą dieną vėl einame į mokyklą ir palyginame savo uždavinio sprendimą su mokytojo užrašytuju ant lentos. Tokiu būdu galėdavome palyginti savo mėginimus (savo išbandymus) ir tikslų atsakymą. Jei nevertinsiu, nesuprasiu, negalėsiu būti tikras.

Ar iki čia viskas aišku? Tuomet tampa aišku, kodėl kun. Giussani vis kartoja, kad mes nieko negalime išmokti, negalime įgauti patirties, jei užstrigsime tik ties bandymu ir jo nevertinsime.

Tačiau tam, kad galėtum įvertinti (tai aišku), reikia vertinimo kriterijaus.

VERTINIMO KRITERIJUS

Kas minėtame pavyzdyje mus duodavo vertinimo kriterijų? Mokytojas.

Dabar iškyla didysis klausimas, kurį nagrinėja kun. Giussani: ar yra toks mokytojas, kuris gali man duoti vertinimo kriterijų tam, ką pajuntu gyvenime? Jei koks guru turi tokią pretenziją, vadinasi, jis išpuikęs ir juokiasi iš manęs. Tai reikštų tą patį ką ir pasakymas: „Vargšelis, tu nesupranti. Aš tau paaiškinsiu“. Taip atsitinka, jei mes kažkam kitam patikime vertinimo kriterijų. Ir jei mes tai padarome, tampame kito vergais, tampame priklausomi nuo kito, aiškina kun. Giussanis. Todėl galime ginti žmogų, galime saugoti visas žmogaus teises, viską, ką tik norite, bet jei iš žmogaus atimsime vertinimo kriterijų, atimsime iš jo orumą. Nes tai tas pats, lyg sakytume: „Tu kvailys, aš tau paaiškinsiu“. Vienas iš mūsų buvimo kartu būdų yra kaip tik toks: „Tu nesupranti, aš tau paaiškinsiu“. Taip negerai, nes tokiu būdu ir liekame infantilūs bepročiai: visuomet turime pasiklausti vado. Tokio judėjimo man nereikia! Nes jis prieštarauja vertinimo kriterijui, kurį randame pirmajame Kelio puslapyje, ar suvokiate? Tai prieštarauja tam, ką kun. Giussani mums pasiūlė.

Taigi, koks yra vertinimo kriterijus? Vertinimo kriterijus negali būti ne mumyse, nes kitaip būtume bepročiai. Pirmasis vertinimo kriterijaus bruožas yra šis: jis yra mumyse.

VERTINIMO KRITERIJUS

- **yra mumyse**

Pateiksiu keletą pavyzdžių, taip visi suprasime.

Tarkime, kad Davide patyrė nelaimingą atsitikimą ir dabar jam sugipsuota ranka. Jis eina pas gydytoją ir sako: „Žiūrėkite, gipsas man siaubingai spaudžia ranką, man labai skauda“. Gydytojas atsako: „Tau neskauda. Tai neįmanoma: aš gavau Nobelio premiją už gipsą! Negali būti, kad tau skauda“. Ar Davide grįžtų namo ir sakytų: „Man neskauda, šis gydytojas gavo Nobelio premiją už gipsą, man neskauda“? Aš gal ir galiu būti kvailys, bet labai gerai žinau, kai gipsas man spaudžia ranką, aišku? Kriterijus yra manyje, ne kokiame guru ar eksperte. Todėl jei mano gydytojas ir toliau tą patį kartos, aš nueisiu pas kitą! Ar kažkas kitas man sako, kad man skauda, ar aš (gal net ir būdamas kvailys) ir pats tai suprantu?

Būtų galima paprieštarauti: „Na taip, žinoma, pavyzdys su gipsu yra paprastas, nes suprantamas, o kaip yra su laisve?“. Jei ateis pas mane koks žmogus ir pasakys, kad laisvė yra visą likusį gyvenimą praleisti kalėjime, nes paskutiniame filosofijos kongrese taip nusprendė

patys didžiausi visatos genijai? Ar aš eičiau į kalėjimą? Ar mes visi žinome, kas yra laisvė, ar sėdame į kalėjimą, nes ekspertai taip nusprendė?

Galėtume iki pat vidurnakčio klausyti tokių pavyzdžių.

Kriterijus yra mumyse.

Tuomet (ir tai yra antrasis bruožas) kiekvienas sprendžia savo nuožiūra? Ne: kriterijus yra mumyse, bet mes jo nenulemiame!

VERTINIMO KRITERIJUS

- yra mumyse
- bet mes jo nenulemiame

Mes nelemiame vertinimo kriterijaus. Mes net savo batų dydžio nenusprendžiame (aš visuomet duodu šį pavyzdį). Mano dydžio batų kriterijus yra manyje, bet aš jo nelemiu. Jei galėtume spręsti, kokio dydžio batus nešioti, įsivaizduokite, kiek sutaupykite, kai vyksta išpardavimai (bet jų nebūtų kaip tik todėl, kad kiekvienas pritaikytų vertinimo kriterijų)! Mums juokinga, bet taip yra. Taip akivaizdu, kad mes nenulemiame šio kriterijaus, kad turime paklusti tam savyje randamam kriterijui: yra tik tas batas, kuris man tinka. Todėl kriterijus yra manyje, mano pėdoje, nes jei apsiausiu per mažą batą, mano pėda šauks: „Ne tas batas!“. Tai yra vertinimas: „Ne tas batas“. Ar tai objektyvu, ar mes tai nusprendžiame (kai kurie man pasakė, kad jie patys tai nusprendžia: „Perku pigiausias batus, ir tikiuosi, kad vėliau jie prasitemps“. Puiku, galim elgtis taip beprotiškai, bet ar esam taip sutrikę!)? Vertinimo kriterijus yra mumyse, bet mes jo nenulemiame, jis objektyvus.

O koks yra vertinimo kriterijus, kurį turime savyje ir kurio nenulemiame, tam, kad galėtum apimti viską ir kad galėtume įgyti patirties, kad galėtume vertinti tai, ką juntame? Kunigas Giussani jį pavadino „pirmaprade patirtimi“: poreikių ir akivaizdybių, sudarančių mūsų žmogiškumą, visuma (tiesa, teisybė, meilė, laimė).

PIRMAPRADĖ PATIRTIS

Poreikių ir akivaizdybių visuma
(teisybė, meilė, laimė)

Dėl glaustumo galime vartoti iš Biblijos paimtą žodį „širdis“. Širdis nėra, kaip paprastai ji sumenkinama, tik jausmai, širdis yra proto ir meilės visuma. Būtent tai, ką kun. Giussani vadina poreikių ir akivaizdybių visuma.

ŠIRDIS

Šis kriterijus, pirmaprade patirtis, yra objektyvus. Kiekvienas savo patirtyje turi ieškoti to pavyzdžių. Kiek kartų galvojame: jei tik gaučiau tą darbą, ar (kai buvome jaunesni), jei galėčiau nueiti į tą šventę... Daug kartų gaudavome tą puikų darbą ar šventę praeidavo puikiai, bet vis tiek liūdni grįždavome namo. Kaip Giacomo Leopardi rašo eilėraštyje *Šventinės dienos vakaras*: „Jau panašiai man spaudė širdį“. Kaip dažnai viskas puikiai sekasi, gauname viską, ką suplanuojame, bet mums nepakanka. Ar kada tai patiriate? Ar matote, kaip tai subjektyvu? Tas pats kaip su batais: taip objektyvu, kad, jei nerandu atitikimo, nesijaučiu gerai.

Todėl raktinis žodis yra atitikimas.

PATIRTIS BANDYTI + VERTINTI VERTINIMO KRITERIJUS

- yra mumyse
- bet mes jo nenulemiame

PIRMAPRADĖ PATIRTIS
Poreikių ir akivaizdybių visuma
(tiesa, teisybė, meilė, laimė)
ŠIRDIS
ATITIKIMAS

Aš savyje turiu kriterijų, pagal kurį galiu sužinoti, kas atitinka mano širdies poreikius. Tačiau dažnai mes sustojame ties jautimu (ilgiuosi ko nors, trokštu ką nors turėti) ir sakome: „Tai mane atitinka“. Tokiu būdu mes teisiname bet kokią instinktyvumą (galime ištarti šį žodį). Tačiau tai yra tyčiojimas, visų pirma iš tavęs! Ne vien todėl, kad klystum moralės atžvilgiu: tu klysti morališkai, nes tai tavęs neatitinka, net jei tau į moralę nusispjaut! Nes problema nėra tai, kad tau nusispjaut į moralę. Paprasčiausiai paskęsti nihilizme! Moralė nieko nereiškia prieš nihilizmą, kuriame paskęsta žmogus palyginus su tuo akivaizdumu, kurį turi savyje.

Ilgesio ar troškimo turėti jautimas dar nėra patirtis. Dabar kyla klausimai: ar tai yra laimė? Ar tai sutampa su mano poreikiais, su kriterijumi, kurį turiu savyje? Tas pats vyksta, kai matuojiesi batus: ar ši pora atitinka mano pėdų poreikius?

Mūsų juntama sumaištis aiškiai matyti iš to, kaip mes vartojame žodį „atitikimas“. Aš tai aiškiai matydavau, kai būdavau paprašytas laikyti jungtvių mišias. Iš pokalbio su sužadėtiniais išaiškėdavo, kaip galiausiai jie galvodavo, kad kitas juos padarys laimingus. Ir tuomet aš jiems paaiškėdavau, kad kitas negali padaryti tavęs laimingo, nes tavo laimės poreikis (ši pirmaprada patirtis, kurią turi, šis tiesos, grožio, teisingumo poreikis) yra didesnis už visą visatą, ir jausti stoką ir vertės neturėjimą yra pats didžiausias gyvenimo klausimas.

Ar suprantate, kodėl kun. Giussani mus ragindavo skaityti Leopardžio poeziją? Kad suprastume, kas yra šis pirmaprada poreikis, kurį taip juto Leopardis, jis taip giliai savyje jį juto. Mane visuomet stebina, kad, būdamas trylikos metų, kun. Giussani kaip savo pakeleivį rado tik Leopardį. Kokią savo žmogiškumo patirtį turėjo turėti kunigas Giussani, jei kaip savo pakeleivį pasirinko žmogų, tariantį šiuos žodžius: bet kas yra mažas, mažytis, palyginus su dvasios jėga! Giussani visuomet mums tai sakė, bet mes jo nesuprantame! Bet kas yra mažas, mažytis, palyginus su dvasios jėga: žmona, darbas, sėkmė, politika... Bet kas yra mažas, mažytis, palyginus su dvasios jėga! Jei to nesuprantame, esame kaip visi. Kodėl? Nes painiojame mums patinkančius dalykus su mus atitinkančiais. Ir jei nepradedame vertinti, nuolatos save apgaudinėjame: ne vien tik todėl, kad elgiamės blogai ar mūsų elgesys neatitinka moralės normų. Apgaudinėjame save (ir tai yra blogiausia), nes tai niekada tavęs neatitiks, neatitiks tavo patiriamo laimės poreikio! Turime apsispręsti, ar norime rimtai žiūrėti į laimės troškimą, į pirmaprada patirtį, kurią suprantame turintys, ar norime rimtai žiūrėti į savo žmogiškumą! O gal norime daryti (kaip visi kiti) tai, kas mums patinka? Tam mums nereikia susirinkti čia, ir ypač, vėliau sakyti, kad taip darome, nes „man taip Carrón sakė“! Eik sau! Apie atitikimą aš pasakiau ir galiu pasakyti tik tiek, ką dabar sakau. Nesityčiokim iš savęs.

Taigi suprantate, kad mūsų laukia ilgas darbas, jei jaučiame sau nors kiek švelnumo, nors kiek meilės, jei iš tikrųjų norime savo gerovės, savo laimės, savo draugų laimės, savo vaikų laimės, pasaulio laimės. Jei mes neįgauname patirties, negalime suvokti, kuo skiriasi bet koks mums į galvą ateinantis dalykas (mūsų įsivaizdavimas) ir Kristus. Nes galiausiai, jei mano kriterijus yra tik tai, kas man patinka, Kristus tampa mintimi, kuri man patinka arba nepatinka; Kristus man tampa ne tas, dėl kurio tampa įmanomas atitikimas, apie kurį kalbėjo kun. Giussani, vienintelis tikras atitikimas, kuris žmogui tampa neįmanomas, jei Jo neranda. Todėl reikia švęsti Kristų, džiaugtis Juo.

Gerai suprantu, kad be šito dažnai liekame apimti sumaištis to, ką sutikome, akivaizdoje. Nes arba to nepatyrėme, arba užsispiriame nepripažinti, kas iš tikrųjų mus atitinka, ir turime pateisinti bet kokį savo instinktyvumą. Aišku?

Prosperi. Kai tai išsiaiškinome, pasidaro aiškesni ir kiti klausimai.

Antrasis. „Trūksta žmogiškumo: ši frazė dažnai kartojasi tavo paskaitose. O ką reiškia priešingas dalykas: turėti žmogiškumą? Kartais atrodo, kad šis žodis yra labai neaiškus. Kas mums padeda žmogiškumą, toki, apie kurį tu kalbi, atskirti nuo nuolatos neišvengiamai mums kylančių įsivaizdavimų?“

Carrón. Kaip matote, sumaištis kyla dėl šio vertinimo kriterijaus, nes jis neišaiškėja iš to, ką juntų, jis išryškėja to, ką juntų, akivaizdoje: manyje, žmogiškai besistengiančiame daryti tai, ką darau. Todėl reikia žmogiškumo. Jei aš savo žmogiškumą sumenkinsiu iki to, kas man patinka, sumaištis nuolat tik didės.

Dėl atitikimo, nepaisydamas įsivaizdavimų, gali po truputį išmokti vertinimo kriterijaus, pagal kurį sprendi, kada iš tikrųjų žmogiškumas yra ir kada jo nėra. Juk dažnai grįžtate iš šventės, gaunate darbą ar baigiate universitetą, tačiau vis tiek jaučiate gilų trūkumą? Ar reikia, kad aš jums pasakyčiau, kokią patirtį įgaunate? Ar ne visi juntame tą patį?

Problema kyla tada, ar mes tai suvokę liekame ištikimi įgaunamai patirčiai, tam, kas išaiškėja toje patirtyje. Nes tam, kad ir toliau galėtume sekti mums patinkančius dalykus, turime paneigti neatitikimo patirtį. Viskas mums apie tai praneša! Ir mes gerai sąmoningai suvokiame, kuo skiriasi įsivaizdavimai ir tikrasis atitikimo vertinimas!

Reikia, kad dėl to vienas kitam padėtume, kad nuolat vienas kitam mestume iššūkį, nes kitaip visuomet liksime apimti sumaištis, bent jau tokioje visuotinėje situacijoje, apie kurią kalbėjome vakar. Todėl reikia tikrai svarbaus darbo. Jei nepradėsime įgauti patirties ir būti taip ištikimi savo patirčiai (kad atskirtume tai, kas man patinka, nuo to, kas mane atitinka), visuomet liksime sumišę. Ir tai nepraeis be pasekmių: darysime tai, kas patinka, bet nebūsime laimingi, pasieksime to, ką trokštame, bet nebūsime laimingi. Mums trūks atitikimo su širdimi. Kaip galima tai atskirti? Būnant ištikimu patirčiai. Ne aš dabar turiu jums tai aiškinti: žiūrėkite, žiūrėkite į savo patirtį. Prisiminkite pavyzdį apie gipsą: ne aš turiu aiškinti, kada jums skauda ir kada ne. Jūs patys žinote, kai gipsas jums skaudžia spaudžia, ar ne? Jūs patys žinote, kada esate laimingi, ar ne? Jūs patys žinote, kai iš tikrųjų realizuojate save gyvenime, ar ne? Taigi, jei mes nevertinsime (nematysime, kas mus atitinka), liksime vis labiau sumišę.

Prosperi. „Ar galima pasigilinti į askezės, suprantamos kaip intelekto ir valios darbą, sąvoką? Kaip šis darbas palaiko įsitikinimą, kad Kristus išgelbės mano aplinkybes? Kaip draugystė palaiko šį asmeninį askezės darbą?“

Carrón. Kun. Giussani mums kalbėjo, kad askezės darbas yra vertinti. Vienintelis būdas įgauti išsilaisvinimo patirties yra vertinimas. Jei nevertinsime, būsime vis labiau sutrikę ir įstrigę. Gyvenimas yra pastovus vertinimas to, kas vyksta. Turime nuspręsti, dalyvauti ar ne mums kunigo Giussanio pasiūlytame nuotykyje, nes kitaip tik kartosime jo frazes nieko nesuprasdami, ir galiausiai nuvargsime, nes gyvenimas nesikeis, nes bus taip, lyg gyvenime jau nieko nebegalėtume išmokti.

Askezės darbas yra nuolatinis mano minčių, įsivaizdavimų, mano minčių, kas yra gyvenimas, to, kas mano manymu daro mane laimingą, lyginimas su tuo, kas iš tikrųjų daro mane laimingą. Ar reikia, kad aš iš naujo tai jums aiškinčiau, ar jūs patys tai atpažįstate? Tuo rizikuoti yra viso gyvenimo sprendimas. Mūsų gyvenimas, priklausymas judėjimui yra dalyvavimas šiame nuotykyje. Kitaip charizma mirė ir buvo palaidotas – aišku? – jau neatsižvelgiant į tai, kad čia

susirinko dvidešimt šeši tūkstančiai žmonių, nes tai, ką kunigas Giussani mums perdavė kaip patirtį, kaip žmogaus kelią, mes to nedarome. Tai ir yra tas didysis sprendimas, kurį reikia priimti šių Rekolekcijų pabaigoje: ar esame pasirengę dirbti šį darbą ir dalyvauti pažinimo nuotykyje (taip, kad galėtume pradėti skirti baltą nuo juodo), ar ne? Nes daugiausiai mes vargstame dėl šio vertinimo. O tada, kadangi nevertiname, prašome kito, kad išspręstų mūsų problemas.

Kaip draugystė mus palaiko? Tada, jei ne aiškina, o meta tau iššūkį. Ką Jėzus darė su savo mokiniais? Ar jis už juos atliko vertinimo darbą? Nuo pat pirmos akimirkos: „Ateikite ir pažiūrėkite, patys įvertinkite“. Jis negaišo nė vienos minutės aiškindamas: „Ateikite ir pažiūrėkite, patys įvertinkite“. Jėzus pradėjo manydamas, kad mokiniai nėra tokie kvaili, kad patys nesuprastų, kad tai, ką jie mato, atitinka juos arba neatitinka. Ir kai (tame epizode, kurį dažna prisimename) visi Jį apleidžia, Jėzus vėl negailestingai sako: „Ir jūs norite pabėgti?“. Jis, likęs vienas su mokiniais, nesako: „Pasilikite bent jau jūs, dėl Dievo meilės, nepalikite manęs vieno!“. Jis rizikuoja likti vienas, bet nesistengia vertinti už saviškius: „Ir jūs norite pabėgti?“. Ar Jis, tai sakydamas, drąsina juos išeiti? Ne, Jis padeda jiems atlikti askezės darbą: nes be šio Jėzaus klausimo mokiniai galėjo ir likti, bet tada jie būtų pasielgę formaliai, nieko nesuprasdami. O ką daro Jėzus, kai meta jiems iššūkį? Jis priverčia juos sąmoningai pažvelgti į turimą patirtį, priverčia iš jų patirties vidaus iškilti tą motyvą, kodėl jie liko: „Jei nueisime nuo Tavęs, kur eisime?“.

Toks sąmoningumas išryškėjo dėl Jo – tikro draugo: Jis nepuolė aiškinti, Jis metė jiems iššūkį, tokiu būdu jie įgavo tokį sąmoningumą ir tokį įsitikinimą, kokių anksčiau neturėjo. Ar mes esame draugai? Kitaip tik tyčiojamės vieni iš kitų, nes draugystė yra nuolatinis iššūkis ryšiui su Paslaptimi. Toks kunigas Giussanis mus sukrečia, nes jis vienintelis rimtais laiko visus mums Paslapties duotųjų dalykų (širdį, kad viską vertintume) veiksnius. Jis mums sukuria geriausias sąlygas Jėzaus iššūkio mokiniams akivaizdoje: „Ar ir jūs norite pabėgti? Ar Aš turiu jums aiškinti, ką jums reiškiau? Kokia jūsų patirtis? Ką jūs pažinote?“. Todėl mokiniai atrado priežastį likti. Mes nebūtume krikščionys, mūsų tikėjimas turėtų galiojimo pabaigos datą (užtikrinu jus), jei nedarytume to darbo, nes nežinotume, kodėl čia esame ir, pasikeitus nuotaikai galvotume, kad mums geriau būtų kitur. Be šio askezės darbo nesuprastume svarbiausios priežasties, kodėl čia esame.

Prosperi. „Sakei, kad netrūksta Kristaus, bet trūksta žmogiškumo. Atrodo, lyg žmogiškumas būtų išankstinė sąlyga, kad būtų galima atpažinti Kristų kaip atsakymą į savus širdies poreikius. Tačiau jei žvelgiu į savo patirtį, pastebiu, kad mano žmogiškumas sužydėjo susitikęs Kristų, ir kad anksčiau jis buvo susitraukęs ir nesugebėjo atpažinti mano tikrųjų poreikių. Ar gali paaiškinti šį Kristaus ir žmogiškumo ryšį?“.

Carrón. Kad būtų galima atpažinti Kristų, kad būtų galima atpažinti Kristaus kitoniškumą, reikia tuo pat metu būti žmogiškam. O žmogiški esame visi. Niekas negali sakyti, kad nėra žmogiškas, nes taip darydamas jis teigtų, kad nėra žmogus. Taigi liaukimės kartoję, kad nesame žmogiški! Žmogiškumą visi turi (galime naudotis juo arba ne, tai kita problema), ir todėl galime rasti Tą, kas mus atitinka. Jei kiekvienas pagalvosime, kodėl čia susirinkome, pamatysime, kad kažkaip įžvelgėme, jog susitikę kai kuriuos žmones atradome viltį sau: kad gyvenimas yra didingesnis, gražesnis, kad jį galima nugyventi žmogiškiau. Ši sąlyga yra, nes Dievas, nusprendęs atsiųsti mums Savo Sūnų ir padaryti laimingus, sukūrė mus, turinčius širdį, kad galėtume susitikę Jį atpažinti. Viskas buvo Dievo suplanuota: Jis sukūrė mus Jam, tai pilnatvei, kurią suteikti mums gali tik Jis. Tai parašyta pirmajame Biblijos puslapyje: Jis sukūrė mus pagal savo atvaizdą, t.y. Jis sukūrė mus Jam. Tame sode buvo visa „aš“ struktūra: mes esame sukurti, kad gyventume su Juo, kad rastume laimę ryšyje su Juo. Pagal visą krikščionybės tradiciją mūsų „aš“ yra šis grožio, pilnatvės troškimas, išsipildantis tame Vienintelyje, kuris jį atitinka. Todėl, kai Jo nerandame,

širdis nerimsta. Tuomet žmogiškumo, kaip teigia kun. Giussani už mus tai apmąstęs, reikia tam, kad atpažintum Kristų, nes taip lyginame grožio poreikį, kurį turime, ir tą, ką susitinkame.

Tiesa ir tai, kas sakoma antroje klausimo dalyje: susitikus Kristų žmogiškumas sužydi. Žmogiškumas dėl Jo pražysta, nes Kristus priverčia sąmoningai suvokti, ko trokšti, prikelia tave. Todėl daugelis vėliau užpyksta ant judėjimo: „Pažadino mano žmogiškumą ir nebeaugina jo toliau“. Bet gi pažadino tavo žmogiškumą! Jei pažadino jį, mes patys esame žmogiškesni ir todėl turime sugebėti užčiuopti šį atitikimą. Todėl kuo giliau išgyveni krikščionišką patirtį, kuo daugiau žmogus išgyvena ryšį su Kristumi, tuo didesnis tampa troškimas. Tai nepanaikina troškimo, bet kadangi Jis mane traukia daugiausiai, daugiausiai patenkina, daro mane laimingą, tuo daugiau išryškėja mano troškimas. Todėl man keista, kai sakome, kad mus atitinka bet koks dalykas. Kaip matote, šis „aš“ sužydėjimas yra sąlyga Kristaus atpažinimui. Todėl man reikia atrasti Jį kiekvieną rytą. Vieną kartą Jį susitikus, kokia būtų diena Jo neprisimenant, kaip atrodytų rytas, jei Kristui negalėtum ištarti „Tu“? Ką įsimylėjęliui reikėtų rytas be mylimo žmogaus? Koks būtų gyvenimas, jei vaikas nematytų mamos veido?

Taigi prisiminti Kristų nėra tas pats kas imtis dar vieno sunkaus darbo („Nu jo, turiu dar ir prisiminti!“). Tai aš galiu tavęs klausti: o kaip gali gyventi neprisimindamas? Kaip gali žiūrėti į save, jausti sau meilę ir neprisiminti Kristaus, po to kai Jį sutikai ir pamatei, kad Jis vienintelis tenkina gyvenime, Jis vienintelis iš tikrųjų atitinka laimės, draugystės, kurią turi, poreikį? Kaip?! Kaip gali gyventi nedarydamas tylos pertraukėlių? Nes mums tyla atsiranda iš Įvykio, nes šio vykstančio atitikimo akivaizdoje neberandi žodžių: kas esi Tu, Kristau, jei sugebi taip pripildyti mano gyvenimą? Viskas prisipildo tyla, Tavoji esatis pripildo mane tyla. Žmogus neberanda žodžių, kai atsiduria grožio, pilnatvės, malonės akivaizdoje, kuri taip pribloškia, kad neberandi žodžių. Tai ir yra tyla. Krikščioniškoji tyla atsiranda iš Esaties, iš Esaties pilnatvės: negaliu duoti kito patarimo kaip tik daryti tylos pertraukėles, kad Jo neprarastume. Jei mums tos tylos nereikia, tai nereikš, kad esame blogi judėjimo nariai. Tai reikš, kad neįvyko ir nevyksta nieko, kas mus pripildytų tyla. Tai nėra šiaip įsakymai: viskas atsiranda kaip Įvykio, pripildančio gyvenimą tyla, išraiška.

Proserpi. Sakei, kad atsakymo į mūsų troškimą forma yra pats Kristus. „Kai koks žmogus blogai jaučiasi savo darbe ir nori geresnio arba trokšta susitikti tokią moterį, su kuria norėtų kurti šeimą, arba kai sutuoktiniai trokšta turėti vaiką, ką reiškia pasakymas, kad atsakymo į mūsų troškimą forma yra pats Kristus? Kristus yra mano gyvenimo tvirtybė, bet ką reiškia, kai sakai, kad Jis yra mano troškimo forma?“

Carrón. Kad tai, ko aš iš tikrųjų trokštu, yra Jis! Mes dažnai painiojame savo dalinius troškimus su didžiausiu širdies troškimu. Pasidaro taip, kad gauname darbą, ir mums jo neužtenka, susituokiame, ir mums to neužtenka, turime vaikų, ir mums to neužtenka. Kodėl? Nes tai, ko trokštame, kaip rašo Leopardis, yra kažkas didingiau. Tai yra mūsų didybė, o mes visuomet norime ją sumenkinti, nes mūsų didybė yra mūsų troškimo didybė. Tikroji žmogaus didybė, tikroji žmogaus paslaptis, tikrasis žmogaus paradoksas yra tai, kad žmogus, būdamas ribotas, trokšta begalybės. Mes to nesuvokiame, draugai. Jei nesuvokiame, kad trokštame begalybės, atsakykite: kodėl turėtume būti krikščionys, kodėl gaištame čia laiką? Kodėl verta būti krikščionimi, jei nepatiriam, kad Paslaptis mus sukūrė tam, jog pripildytų mus laime net daugiau, nei esame numatę?

Jei teisėta turėti visus šiuos dalinius troškimus, tada vienintelis, kuris iš tikrųjų išpildo prigimtinių begalybės troškimą, yra Jis. Todėl atsakymo į mūsų troškimą forma yra Kristus. Jei taip nėra, ką mums reiškia susitikimas su Kristumi? Nebūtume supratę susitikimo su Kristumi svarbos, ir todėl mums nebūtų aiškus mūsų atėjimo į tikėjimą pagrindimas. Todėl ir kalbu apie galiojimo pabaigos datą, jei žmogus nesupranta, kokiai tikrai problemai kunigas Giussani

visuomet mus ugdė cituodamas Cesare Pavese: malonumuose ieškome begalybės, ir niekas niekada negalės liautis jos ieškojęs. Tokia yra mūsų patirtis: galime turėti viską, ko trokštame, bet to mums neužteks, ir vis stipriau suprantame, kad to neužteks. Kodėl galime sakyti, kad neužtenka? Nes mumyse esantis kriterijus yra toks objektyvus, kad mums tampa aišku, kad trokštame didingesnių dalykų už tuos, kuriuos galime gauti. Tai yra paradoksas: mūsų širdis yra tas troškimas, bet mes esame riboti ir visi mūsų darbai yra maži, riboti, jais nesugebame patenkinti begalybės troškimo. Tam reikia arba Kristaus (iš kitur ateinančio ir užpildančio širdį), arba galime apsisiverkti, nes to, ko trokštame, nėra. Štai kodėl Kristumi gali džiaugtis tik tie, kurie supranta, kokia yra begalinė troškimo prigimtis. Tokie, kaip Leopardis, Šv. Augustinas ar gailestingoji Samarietė.

Kol to nesuprasime, nesuvoksime, kokią malonę gavome susitikę Kristų; neliksime nustebę, kad kažkas pasigailėjo mūsų niekingumo ir suteikė mums tokią visiškai nelauktą malonę, kurios nėra vienas iš mūsų nenusipelno ir kurios daugelis apgraibom ieško. Mes gavome tą malonę, bet dažnai elgiamės taip, lyg jos nebūtume gavę, nes gyvename apimti sumaišties, manydami, kad šio troškimo prigimtį, gelmę, svarbą gali atitikti bet koks kitas dalykas. Kai sakau, jog gyvenime trūksta troškimo, turiu omenyje, kad nesuvokiame, kokia yra mūsų troškimo prigimtis. Mums trūksta Paslapties.

Tai mums padeda sąmoningai apsispręsti: arba imamės šio darbo, askezės, arba visų pirma negalėsime būti laimingi (net jei gausime tai, ką gauna kiti), ir iš tikrųjų nesuprasime ir mums neteiks džiaugsmo tas faktas, kad yra Kristus. Ir kad sutikome kunigą Giussani.

Prosperi. „Norėtume geriau suprasti tą vietą, kur kalbama, kad sekama ne žmogumi, o žmogaus patirtimi, ir kaip tai netampa svarbiausiu alibi, kad galėtum taikyti savo matą. Pavyzdžiui, jei seki žmogumi ir jis tave nuvilia ar išduoda, dažnai atsiranda prieštaravimas patirčiai“.

Carrón. Reikia lyginti su tuo, ką išgyveni. Kun. Giussani mums perteikė savo patirtį, ir ji yra tikra, net jei rytoj aš išduosiu. Tai yra tikra ir visuomet bus tikra, nes atitikimą nulemia (arba ne) ne mano arba kun. Giussani žodžiai, o tai, ką kiekvienas iš mūsų patiriame, kai vertiname savo patirtį. Todėl ir seki kito patirtimi, jis tau ją perduoda taip, kaip moka – apgraibomis. Žmogumi nesekama dėl egoizmo, arba dėl to, kad vadovas taip liepė. Tai nėra žmogiška! Bet jei jis tau perteikia savo įgyjamą patirtį ir tu nori išmokti, jo sekimas sutampa su jo patirties sekimu taip, kad ji gali tapti tavo patirtimi. Ir liks tavo, net jei tas žmogus ją išduotų. Aš nenoriu, kad kartotume kunigo Giussanio (ar mano) frazes, aš noriu, kad ši patirtis taptų mūsų patirtimi, nes kai ko nors norime, norime, kad tai taptų mūsų, kaip kad norėdavome, kad matematikos mokytojo aiškinimai taptų mūsų aiškinimais. Ar jūs to nenorite? Kun. Giussani apie tai kalba aiškindamas, kas yra paklusnumas: sekti tol, kol staiga pradedi sekti savimi, bet esi stebinamas kito patirties, nes esi taip su savimi susiliejęs, kad galiausiai seki savimi ir esi stebinamas kito patirties. Jei taip nesielsime, ir toliau kartosime kun. Giussanio frazes, bet nepatirsime jo patirties.

Mes sekame kito patirtimi. Ir tai nereiškia, kad liekame su savo matu, nes jei lieki su savo matu, reiškia, kad pats to nori ir eini prieš tai, kas išryškėja iš tavo patirties. Jei vėliau nori pasiteisinti prieštaraudamas dėl kitų klaidų, tai tik tavo problema.

Prosperi. „Jei krikščionybė yra įvykis, kokią prasmę turi mūsų darbas ginti krikščioniškąsias vertybes?“.

Carrón. Tai yra trečiasis antrosios paskaitos pastebėjimas. Noriu apsistoti ties juo ir šiek tiek pasigilinti į jį: kultūros problema. Man atrodo, kad dabar, po šiais metais nueito kelio, galime geriau suprasti, kaip kas yra.

Kaip pavyzdį paimkime tą patirtį, kurią patyrėme Eluanos istorijoje. Ką mes dažnai darėme? Vienu požiūriu, teisingą dalyką: gynėme gyvenimo vertybę. Bet aš jūsų nuoširdžiai klausiu: jei kuris iš mūsų būtų pakliuvęs į tokią padėtį, ar jam to būtų užtekę, kad gintų gyvybę? Ar būtume galėję stovėti tokios situacijos akivaizdoje vien tik gindami gyvybės vertybę? Atsakykite!

Pažvelkime, bičiuliai: ką su mumis darė kun. Giussanis, kad apgintų gyvybę? Jis kalbėjo ir apie gyvenimo svarbą, ir apie žmogaus ir asmens svarbą. Bet tam, kad mes tai suvoktume – tik užsiminsiu apie tai -, perteikė mums gyvenimo aistrą. Kristus tam, kad paaiškintų, kas yra gyvenimas, kokia yra žmogaus vertė, tapo kūnu, tapo žmogumi! Principai ir vertybės tapo kūnu ir krauju, kaip kad vis kartoją Popiežius. Bet mes dažnai nesuvokiame, kad principus ir vertybes supratome judėjime susitikę Kristų, kad Jis mūsų gyvenimą pripildė prasmės, ir keičiame metodą. Vieną metodą Paslaptis naudojo su mumis, kad suprastume (ir mes tai patyrėme susitikime); kitą metodą mes norime taikyti kitiems. Tuomet nesuvokiame pažintinės susitikimo svarbos, t.y. kad mūsų meilė gyvenimui kyla iš įvykusio susitikimo!

Apie tai labai gerai rašė Romano Guardini savo knygoje „La fine dell'epoca moderna“ (liet. „Moderniosios epochos pabaiga“, vert. past.): „Nuo pat modernųjų laikų pradžios kuriama nekrikščioniškoji kultūra. Ilgai neigimas krypo tik prieš patį Apsireiškimo turinį; ne prieš etikos, individo ar socialines vertybes, susiklosčiusias dėl jo įtakos [ilgai buvo ginamos vertybės, net jei gynėjas nebuvo krikščionis]. Priešingai, modernioji kultūra pasyviai žvelgė į tas vertybes“. Švietimo atstovai nenorėjo panaikinti krikščioniškųjų vertybių, jie suprato, kas tos vertybės kilo iš pačio didingiausio istorijoje nutikusio dalyko, bet jie nenorėjo sekti Bažnyčia, nenorėjo ir toliau pripažinti Kristaus lemiamo vaidmens gyvenime. Tuomet jie gynė Kristaus atneštus vaisius atskyrę juos nuo kilmės; jie norėjo kurti krikščionybę be Kristaus, gindami krikščioniškąsias vertybes, atskyrę jas nuo jų šaltinio. „Iš tiesų šios vertybės [...] yra susijusios su Apsireiškimu“, ir mes tai gerai suvokiame, nes, jei nebūtume sutikę judėjimo, mąstytume kaip visi. Jei nebūtume sutikę judėjimo, ką būtume galėję pasakyti apie Eluanos istoriją? Atsakykit... Kaip visi! „Tokiu būdu žmoguje išsilaisvina jėgos, kurios šiaip yra „natūralios“ [mes beveik natūraliai galime pripažinti šias vertybes], bet kurios už krikščionybės ribų nesiplėtotų. Žmogus sąmoningai suvokia vertybes, kurios šiaip yra akivaizdžios, bet jos tampa matomos tik toje atmosferoje“. Jei mes nesuprasime, kad šios vertybės yra akivaizdžios, bet kad mes galime jas suprasti tik krikščioniškojo susitikimo atmosferoje, vėliau mėginsime kitus mušti vertybėmis lyg lazdomis manydami, kad taip tie kiti supras. O dar vėliau skųsimės ir klausime, kodėl gi jie nesupranta. Bet ir mes tokiu būdu nebūtume supratę! Jėzus tapo kūnu ne per klaidą! Ne, jis tapo kūnu, nes be to mes nebūtume supratę. Netiesa, kad vertybės netikros, tik tą kelią, kuriuo eidami galime jas priimti ir suprasti, matyti žmogiškumą, suradome tik atpažinę Kristų. Guardinis prieš kelis dešimtmečius pastebė (tik pagalvokite, kas būtų, jei jis gyventų dabar...), kad „atsivėrė jau ilgą laiką egzistavusi tuštuma. [...] Ateinantis laikas sukurs čia siaubingą, bet sveiką aiškumą. Joks krikščionis negali džiaugtis ateinančiu radikaliu krikščionybės neigimu [...]. Bet išskelti į viešumą šią neištikimybę [sukurtą moderniosios kultūros: norėti ginti vertybes be Kristaus; o dabar, kaip matome, net ne vertybes] yra gerai. Nes tada pamatysime, kokia iš tikro yra realybė, kai žmogus atitrūksta nuo Apsireiškimo, ir nebebus jo vaisių“. Dabar tai galime ranka paliesti, dabar pradėjo trūkti vaisių. Tai, ko niekas negalėjo įsivaizduoti – kad pradėsime neigti gyvenimą ir akivaizdžius dalykus – dabar mes tai matome (mums tie dalykai yra akivaizdūs dėl to, kad naudojame protą, kaip moko Bažnyčia). Dviprasmybės liausis ir nuves mus į apsivalymą ir į gilesnį tikėjimą. Mes turime sąmoningai tai suvokti, nes kitaip vis dažniau netektume savo tėvynės ir liktume nesuprasti. Tuomet kaip galime pasipriešinti šiam pavojui? Guardinis mums nurodo dvi sąlygas: „vertinimo branda ir pasirinkimo laisvė“. Be šitų dalykų greitai taptume kaip visi.

Kunigas Giussanis kurdamas judėjimą gerai tai suprato, nes jis suvokė, kad šis procesas 1954-aisiais jau buvo prasidėjęs, kai atrodė, jog viskas žydi; jis sukūrė aplinką, kurioje mes

galime iš naujo atrasti vertybes atrasdami tikėjimą. Taigi mes neturime ginti vertybių abstrakčiai, mes turime kurti judėjimą, kaip kad kun. Giussanis padarė su mumis: tai yra liudijimas.

Jei taip neisielgiame, nesame ištikimi būdai, kuriuo Paslaptis mus veda prie savęs. Todėl mūsų kultūroje, mūsų kultūrinėje išraiškoje susidaro dualizmas. O kun. Giussanis apie kultūrą kalbėjo taip: „auklėjamoji judėjimo linija siekia sukelti gyvenimo įvykį“. Vertybes perduoti galime tik šiame gyvenimo įvykyje. Aišku, vertybes ginti turime, bet turime suprasti, kad tik gyvenimo įvykis gali jas pažadinti mumyse ir kituose. „Kad gyvenimas atgimtų, reikia panaikinti bet kokią dualizmą. [...] Dualizmą griauna vertinimas, kad meilė Kristui yra priežastis, dėl kurios verta gyventi [aišku? tai ir yra tikroji mūsų kultūrinė išraiška]. Jei pradeda trūkti tikėjimo kaip atitinkamai vientisos vertybės, atsiranda daliniai vertybiniai vertinimai ir tai skaldo[...]. Jei dualizmas sugriaunamas, atsiranda tikroji kultūrinė esatis [matoma vieša skirtybė]“.

Štai kokią pagrindinę problemą turime suprasti. Todėl, kaip rašė kardinolas Angelo Scola straipsnyje „Avvenire“ laikraštyje, yra vienas kelias: siūlyti visą ir nesumenkintą krikščioniškąjį įvykį, paaiškinant ir įvairius aspektus, implikacijas ir vertybes.

Todėl mums tokie svarbūs yra ir Europos Parlamento rinkimai, nes nuo jų daug kas priklauso, turime atsižvelgti, kad pirmasis daugelio dabar Europos lygmeniu leidžiamų įstatymų taikinyis yra Bažnyčia. Todėl *libertas Ecclesiae* gynyba Europoje yra priežastis, kodėl mums rūpi rinkimai. Ne todėl, kad manome, jog vien tik teisingu įstatymu galima išspręsti žmogaus problemą (matėme, kad pradėjome nuo teisingų įstatymų apie šeimą, gyvenimą, ir tai nesustabdė griovimo, kurį dabar matome); jei galime kurti įstatymus, gerai, bet visų pirma turime ginti *libertas Ecclesiae* tam, kad galėtume ir toliau įgauti patirties apie gyvenimą, leidžiančios mums vėl akivaizdžiai pamatyti dabar primirštas vertybes. Ir todėl mums ir Europoje reikia tai suprasti padedančių liudytojų. Tai, kuo rizikuojame, nėra šalutinis dalykas. Rizikuojame galimybe gyventi, kad institucijos neužgniaužtų įgaunamos patirties. Ir turime ją ginti bet kokia kaina.